

Ranuan kansalaisopiston opetussuunnitelma

Ranuan kansalaisopiston opetussuunnitelma

Nimi	Ranuan kansalaisopiston opetussuunnitelma
Päätösnumero	1/2022
Hyväksyjä	Juha Siitonen
Päätöspäivämäärä	25.3.2022
Voimaantulopäivämäärä	25.3.2022
Pdf luotu	27.10.2026

SISÄLTÖ

1. Sanasto.	1
2. Johdanto.	2
3. Koillisopistojen toimintaa ohjaavat tekijät.	3
3.1. Toiminta-ajatus.	4
3.2. Arvot.	4
3.3. Strategia.	5
3.4. Visio.	5
3.5. Kestävä elämäntapa.	5
4. Opetuksen lähtökohdat.	8
4.1. Osaamistarpeet ja kohderyhmät.	8
4.2. Oppimiskäsitykset.	8
4.3. Opetustarjonta ja opetuksen suunnittelu.	9
4.4. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.	10
4.5. Osaamisperusteisuus, osaamistavoitteet ja arviointikriteerit.	11
5. Opetuksen toteutus.	13
5.1. Oppimisympäristöt.	13
5.2. Opetusmenetelmät.	13
5.3. Osaamisen osoittaminen ja arviointi.	14
5.3.1. Opiskelijan oikeudet.	17
5.3.2. Opintojen laajuus ja rakenne.	17
5.3.3. Arvioinnin dokumentointi, suostumus ja suoritusmerkintä.	18
6. Ainealakohtaiset opetussuunnitelmat.	19
6.1. Kielet.	19
6.2. Käsityö.	21
6.3. Liikunta ja hyvinvointi.	22
6.4. Musiikki.	23
6.4.1. Yksinlaulu, 2,5 op.	23
6.4.2. Kuorokurssi, 3 op.	24
6.4.3. Karaoke, 2,5 op.	25
6.4.4. Kitara, 2 op.	25
6.4.5. Piano, 1,5 op.	26
6.4.6. Piano pitempään soittaneille, 2 op.	26
6.4.7. Piano (jatko), 1,5 op.	27
6.4.8. Viulu, 1,5 op.	27
6.4.9. Harmonikka, 1,5 op.	28

6.5. Kuvataide.	29
6.6. Tanssi ja teatteri.	30
6.7. Tekniikka ja talous.	30
6.8. Yhteiskunta ja humanismi.	32
6.9. Luonto ja ympäristö.	33
6.10. Ruoka, juoma ja matkailu.	33
6.11. Taiteen perusopetus.	34
7. Opiston toiminnan arviointi ja kehittäminen.	35
8. Liitteet.	36

1. Sanasto

ePerusteet = ePerusteet-palvelussa löytyvät kaikki opetussuunnitelmien, tutkintojen ja koulutusten perusteet sekä paikalliset opetussuunnitelmat ja tutkintojen toteutussuunnitelmat. Kansalaisopistojen osaamisperusteiset kurssikuvaukset täytyy viedä ePerusteisiin, jotta kurssien suoritustietoja voidaan viedä Koski -palveluun.

Koski -palvelu = Kansallinen tietovaranto, joka sisältää valtakunnallisia perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opintosuoritus- ja tutkintotietoja. 1.8.2021 alkaen myös vapaan sivistystyön opintojen suoritustietoja on mahdollista viedä tietovarantoon, jos opinnot on kuvattu osaamisperusteisesti, opintopisteytetty ja arvioitu vähintään hyväksytty – hylätty -asteikolla. Tietovarantoon vienti helpottaa kansalaisopistossa hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista muualla.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen = Aikaisemmin hankitun osaamisen hyödyntäminen tulevalla oppimispolulla ja työelämässä. Ei ole tarkoituksenmukaista opiskella uudestaan jo opittuja asioita. Osaamisperusteiset kuvaukset helpottavat osaamisen tunnistamista ja tunnustamista.

Osaamisperusteisuus = Osaamisperusteisuudessa periaatteena on, että osaamista voi hankkia monella eri tavalla ja sitä tulee voida arvioida eri yhteyksissä. Osaamisperusteisessa kuvaustavassa keskitytään opiskeltavan sisällön sijasta kuvaamaan opiskelijan osaamista. Kansalaisopisto-opintoja voidaan tunnistaa ja tunnustaa muissa oppilaitoksissa nykyistä laajemmin, mikäli koulutusten kuvauksissa käytettäisiin osaamisperusteisuutta.

Osaamistavoitteet = Osaamisperusteisissa kurssikuvauksissa kursseille määritellään osaamistavoitteet, jotka kuvaavat, mitä opiskelijan odotetaan osaavan opintokokonaisuuden tai -jakson suoritettuaan eli mitä opiskelija tietää, ymmärtää tai kykenee tekemään oppimisen tuloksena. Osaamistavoitteet kuvaavat tavoiteltavaa tulosta. Ne ilmaistaan opiskelijan toimintana ja ne tulee ilmaista selkeästi ja yksinkertaisesti. Osaamistavoitteiden täytyy olla opiskelijoiden saavutettavissa ja niiden toteutumista on kyettävä arvioimaan.

Arviointikriteerit = Arviointikriteereillä kuvataan, millaista osaamista hyväksytty suoritus edellyttää. Osaamisen arviointi tapahtuu vertaamalla opiskelijan osaamista arviointikriteereihin. Hyvin laaditut arviointikriteerit ohjaavat myös arviointimenetelmän valintaa. Arviointikriteerien laadinta aloitetaan osaamistavoitteiden tarkastelulla, koska ne johdetaan suoraan osaamistavoitteista. Siksi osaamistavoitteita ja arviointikriteerejä on järkevää työstää rinnakkain.

Vapaatavoitteinen koulutus = Tutkintoon johtamatonta koulutusta, johon voi osallistua ilman pääsykokeita tai muita ennakko vaatimuksia.

2. Johdanto

Koillisopistojen opetussuunnitelma on Kuusamon, Posion, Pudasjärven, Ranuan ja Taivalkosken kansalaisopistojen yhteinen pedagogisen ohjauksen, suunnittelun, perehdyttämisen, johtamisen ja arvioinnin työväline. Opetussuunnitelman tarkoitus on auttaa henkilöstöä, opiskelijoita, päättäjiä ja sidosryhmiä saamaan kokonaiskuva Koillisopistojen opetustoiminnoista. Opetussuunnitelma toimii opetuksen suunnittelun ja toteutuksen perustana sekä siltana opiston strategian ja toteutettavan opetusohjelman välillä. Opetussuunnitelma tukee tavoitteiden saavuttamista ja laadukasta opetustoimintaa. Lisäksi se on opetuksesta vastaavan henkilöstön ammatti-identiteetin ja itseymmärryksen tuki sekä toimintaa kehittävän dialogin mahdollistaja. Opetussuunnitelmatyöhön osallistuu opistojen koko henkilöstö.

Opetussuunnitelmatyö on prosessi, jossa asiasta käytävä keskustelu on itsessään osa tavoitetta. Keskustelut vahvistavat henkilökunnan yhteistä näkemystä opiston tehtävästä ja pedagogisista periaatteista. Koillisopistojen yhteisessä opetussuunnitelmassa on huomioitu osaamisperusteinen kurssisuunnittelu, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, arviointi sekä kestävä elämäntapa. Opetussuunnitelma seuraa aikaansa ja sitä päivitetään tarpeen mukaan.

Koillisopistojen opetussuunnitelmassa

- Esitetään opistojen opetusta ohjaavat tekijät
- Kerrotaan opetuksen suunnittelusta
- Kuvataan opetuksen toteuttamista
- Kuvataan arviointikäytänteitä
- Tarkastellaan opetussuunnitelmia ainealoittain
- Käsitellään opetuksen kehittämistä

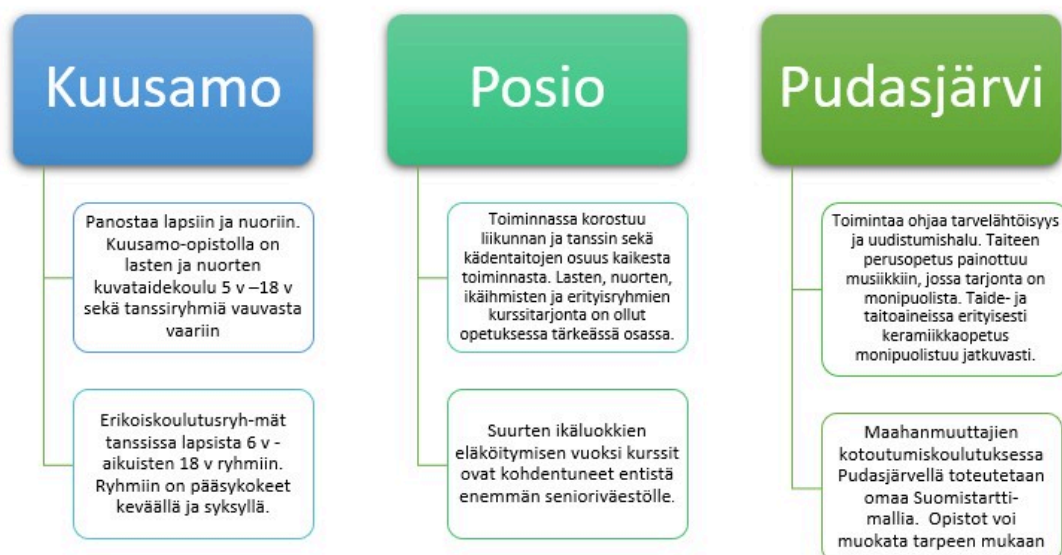
Koillisopistojen opetussuunnitelman rakenne on kuvaava. Taustalla on kansalaisopistotoiminnan opiskelijälähtöisyys. Opetuksen ainealakohtaiset tavoitteet ja sisällöt esitetään väljästi. Tarkemmat kuvaukset kurssien tavoitteista löytyvät kunkin kurssin toteutussuunnitelmasta.

3. Koillisopistojen toimintaa ohjaavat tekijät

Koillisopistot ovat Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakunnissa toimivia ja tiivistä yhteistyötä tekeviä kansalaisopistoja, jotka vastaavat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin tarjoamalla omaehtoisen oppimisen ja kansalaisvalmiuksien kehittämisen mahdollisuuksia. Koillisopistoihin kuuluvat Kuusamon, Posion, Pudasjärven, Ranuan ja Taivalkosken kansalaisopistot.

Kansalaisopistojen lakisääteinen (laki vapaasta sivistystyöstä 1998/632) tehtävä on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta, joka edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Opetuksessa ja opiskelussa korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Opistojen toimintaa ohjaavat lain lisäksi kansalliset linjaukset, kuntien strategiset tavoitteet ja opistojen oma strategia sekä alueelliset erityispiirteet. Opistoilla on erilaisia painotuksia, jotka ovat:

Ranua

Panostetaan liikuntaan, kädentaitoihin ja musiikkiin.

Lapset, nuoret ja ikäihmiset ovat tärkeitä kohderyhmiä.

Taivalkoski

Toiminnassa korostuvat kädentaidot ja musiikki.

Tärkeitä kohderyhmiä ovat erityisesti lapset, nuoret ja ikäihmiset

3.1. Toiminta-ajatus

Koillisopistojen toiminnan tavoitteena on kannustaa kuntalaisia aktiiviseen itseensä kehittämiseen, lisätä kuntalaisten osallisuutta ja osaamista. Opistot edistävät toiminnallaan ja yhteistyöllään paikkakuntiansa kehittymistä ja asukkaidensa hyvinvointia. Opistojen toiminta-ajatus perustuu elinikäisen oppimisen ja kestäväen elämäntavan periaatteisiin. Opistot tarjoavat yleissivistävää koulutusta, ammattitaitoa kehittäviä kursseja, maksupalvelukoulutusta ja harrastustoimintaa kaikenikäisille.

Opistot tarjoavat myönteisiä itsensä kehittämisen ja sivistämisen mahdollisuuksia sekä kannustavia oppimiskokemuksia koko elämänpolun varrelle. Opiskelu luo sosiaalisia kontakteja, edistää opiskelijoiden henkistä ja fyysistä terveyttä sekä tukee elinikäisen oppimisen periaatteita aktivoimalla kaiken ikäisiä. Opistoissa korostetaan kestäväen elämäntavan periaatteita eli ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä.

Kansalaisopistot rikastuttavat kuntalaisten elämää tarjoamalla mahdollisuuksia pitkäjänteiseen opiskeluun ja harrastamiseen. Opistot edistävät sivistyksellistä tasa-arvoa tarjoamalla useiden eri aihealueiden koulutuksia ympäri Koillisopistojen toiminta-aluetta.

3.2. Arvot

- **Sivistyksellinen tasa-arvo**
 - Opetuksen ja harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen tasapuolisesti eri kohderyhmille kulloistenkin painopisteiden mukaisesti
- **Kestävä elämäntapa**

- Toiminnassa huomioidaan sosiaalinen, taloudellinen, ekologinen ja kulttuurinen kestävyys
- **Osallisuus ja yhteisöllisyys**
 - Edistämme kuntalaisten mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja sosiaalisten verkostojen rakentamiseen
 - Teemme yhteistyötä yli hallinto- ja kuntarajojen
- **Asiakaslähtöisyys**
 - Reagoimme nopeasti asiakkaidemme tarpeisiin
 - Opetussuunnitelmat ovat jatkuva prosessi
 - Ammattitaitoinen henkilöstö
- **Ihmisarvon kunnioitus**
 - Koillisopistot sitoutuvat kohtelevaan kaikkia asiakkaita ja henkilökuntaa loukkaamattoman ihmisarvon pohjalta yhdenvertaisesti riippumatta henkilön sukupuolesta, iästä, etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, terveydentilasta, vammaisuudesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta sekä ottamaan kaikki ilmoitukset ja epäilykset syrjinnästä vakavasti

3.3. Strategia

- **Edistämme asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia**
 - Yhdessä tekemisen ja osallisuuden lisääminen dialogisuuden avulla
 - Kestävän elämäntavan lisääminen
- **Teemme yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa ja kehitämme uusia toimintatapoja**
 - Opiskelumahdollisuuksien ja työllistymisen edistäminen osaamisperusteisuutta ja oppilaitosyhteistyötä hyödyntäen
 - Yhteistyön ja vuorovaikutuksen kulttuurin vahvistaminen
- **Kehitämme opetusta**
 - Lähi- ja digiopetuksen monipuolisuuden sekä saavutettavuuden lisääminen
 - Elinikäisen oppimisen ja sivistysmahdollisuuksien edistäminen

3.4. Visio

Koillisopistot ovat kaikkien aikojen oppilaitoksia. Meidät tunnetaan laadukkaina hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden edistäjinä ja luotettavina yhteistyökumppaneina.

3.5. Kestävä elämäntapa

Kestävällä elämäntavalla tarkoitetaan sellaista elämäntapaa, joka säästää energiaa ja luonnonvaroja, tukee kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja vaalii paikallisia tapoja sekä perinteitä, on taloudellista sekä ottaa huomioon avoimuuden, osallisuuden ja jaksamisen merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Kestävään elämäntapaan sitoutuneet yksilöt noudattavat

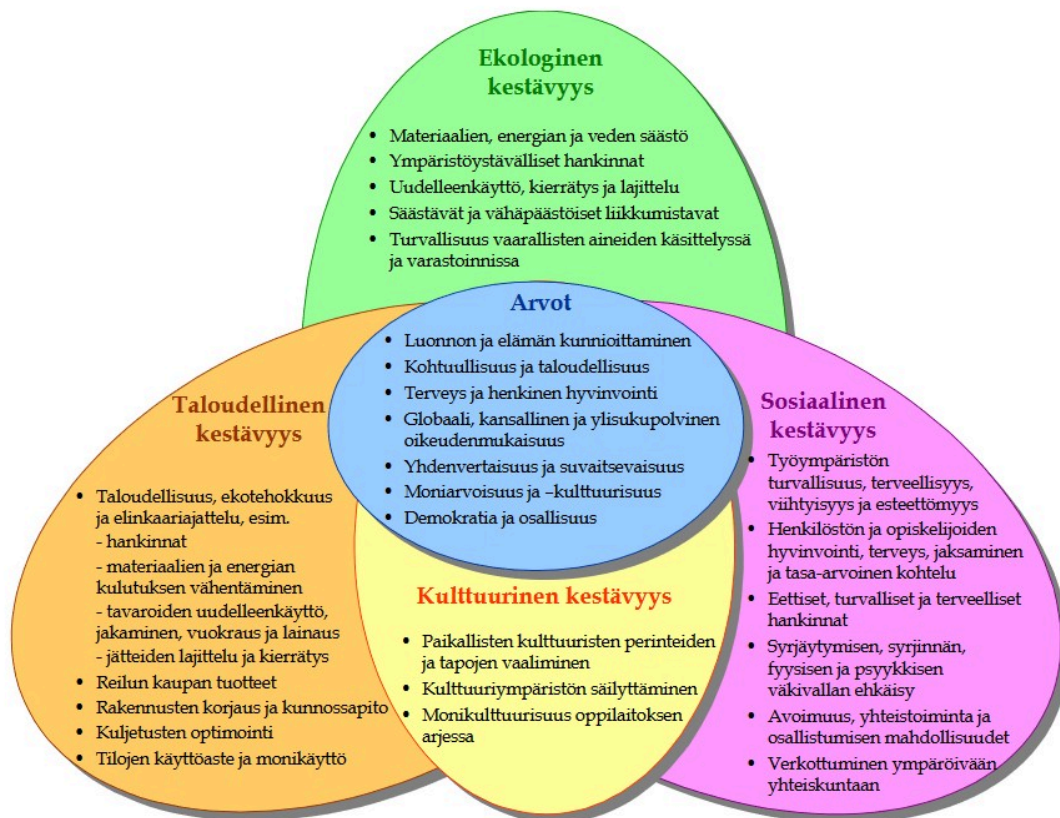
erilaisissa tehtävissään ja elämänkaarensa kaikissa vaiheissa kestäviä toimintatapoja ottaen huomioon valintojensa ekologisia, taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia vaikutuksia sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti. Keskeisenä tavoitteena on vastuun ottaminen omasta elämästä samoin kuin kanssaihmisistä ja ympäristöstä. Koillisopistoilla on hyvät lähtökohdat tehdä työtä sen eteen, että kestävä ajattelu juurtuu elämäntavaksi.

Koillisopistot tukevat paikallisia kulttuureita ja ovat osaltaan toiminta-alueensa henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin lisääjä sekä kulttuurisen kestävyuden edistäjä. Taloudellisuus sekä resurssien tehokas hyödyntäminen on opistojen arvojen mukainen toimintatapa. Kurssitarjonnasta löytyy ekologisesti kestävä elämäntavan mukaisia mm. kierrätykseen ja uudelleenkäyttöön ohjaavia konkreettisia kursseja. Erilaiset kieli- ja ruokakurssit tukevat kulttuurista kestävyyttä ja erilaisille kursseille osallistuminen lisää sosiaalista kestävyyttä. Opetussuunnitelmaan kirjaaminen tuo sisäänrakennetut toimintatavat näkyvämmiksi ja mahdollistaa järjestelmällisen seurannan ja jatkuvan kehittämisen. Opistoille laadittu opetussuunnitelma läpäisee kaikki toiminnot ja se koskee kaikkia opistojen henkilöstöryhmiä, alueita ja toimintasektoreita. Suunnitelma on onnistunut, jos kaikki opistojen toimijat ovat siitä tietoisia, noudattavat sen periaatteita ja ovat sitoutuneita arvioimaan ja kehittämään kestävyyttä edelleen.

Kestävän elämäntavan periaatteet ovat mukana kaikessa Koillisopistojen toiminnoissa: kursseilla, tapahtumissa, yleisötilaisuuksissa ja fyysisessä ympäristössä. Opistojen arjessa kestävä elämäntapa näkyy ekologisina, taloudellisina, sosiaalisina ja kulttuurisina vastuina. Ekologinen vastuu ilmenee pyrkimyksenä tunnistaa ja ennaltaehkäistä ympäristöön kohdistuvia haittoja ja saastumista sekä edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä. Sosiaalisen vastuun näkökulmasta Koillisopistojen keskeisenä tavoitteena on hyvinvoinnin edellytysten siirtäminen sukupolvelta toiselle sekä turvallisen työ- ja opiskeluympäristön luominen. Taloudellisen vastuun keskiössä on ympäristön kantokyvyn huomioiminen ja resurssien tehokas hyödyntäminen. Kulttuurisen vastuun tavoitteena on vahvistaa kulttuuri-identiteettiä sekä lisätä erilaisten kulttuurien tuntemusta arvostusta. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa edellyttää sopusointua ihmisen oman kulttuurin ja arvojen kanssa sekä muiden kulttuurien hyväksymistä. Omaehtoinen elinikäinen oppiminen ja elinympäristöä kohentavien taitojen ylläpito ja edelleen siirtäminen, samoin kuin osallistuminen oman paikkakunnan tapahtumiin ovat osa kulttuurista kestävyyttä.

Oppilaitoksissa pyritään myönteisessä hengessä vaikuttamaan kestävän elämäntavan toteutumiseen. Tämä on osittain myös asennekasvatusta. Kestävän elämäntavan vastuut ja teemat ovat laajoja ja niiden toteutuminen arjessa vaatii pitkäjänteistä työtä.

Alla olevassa kuvassa 1 on kuvattu oppilaitosten arvot ja kestävyuden eri osa-alueet sekä annettu esimerkkejä, miten niiden tulisi näkyä oppilaitoksen toimintakulttuurissa.

4. Opetuksen lähtökohdat

Koillisopistot tarjoavat opetusta kaikille kuntalaisille yleissivistävänä ja vapaatavoitteisena. Koillisopistojen kurssien tavoitteet kuvataan osaamisperusteisesti niin, että opiskelija hahmottaa helposti, mitä opetuskokonaisuudessa on mahdollista oppia ja minkä tasoinen kurssi on. Opiskelijalla on mahdollisuus itsenäisesti valita omaa tasoaan ja tarpeitaan vastaava kurssi, tai opiskelija voidaan ohjata tasoaan vastaavalle kurssille. Osaamisperusteiset kurssikuvaukset ja aukikirjoitetut osaamistavoitteet helpottavat kurssivalintaa ja selkeyttävät opiskelun tavoitteita, niin opiskelijan kuin opettajankin näkökulmasta. Lähtökohtaisesti kurssin opettaja päättää kurssikohtaisista tavoitteista, mutta tavoitteita voidaan määritellä myös kurssikohtaisesti yhdessä opiskelijan kanssa.

Opistojen toiminta tukee paitsi tiedollisia ja taidollisia valmiuksia, yksilön henkistä kasvua, elämän hallintaa ja kykyä vastata arjen haasteisiin. Lisäksi toiminta ylläpitää sosiaalisia suhteita.

Oppiminen on yhteisöllinen tapahtuma ja opetustapahtuma on vastavuoroinen tilanne, jossa opiskelijat ja opettaja oppivat toisiltaan. Opettaja on tietoinen erilaisista tavoista oppia ja tekee pedagogiset valinnat niiden pohjalta ja ottaa opetuksessaan huomioon myös eri aistikanavien kautta tapahtuvan oppimisen sekä pyrkii rohkaisevan ja kannustavan ilmapiiriin luomiseen. Ilmapiiriin lisäksi oppimisen kannalta keskeisiä tekijöitä ovat opiskelijoiden motivointi, kannustaminen ja rohkaiseminen myös rikkomaan omia rajojaan ja luottamaan omiin kehitysmahdollisuuksiinsa. Hyvä yhteishenki muodostuu erilaisuuden hyväksymisestä ja ryhmän yhteistyön rakentamisesta. Erilaisuus on rikkaus ja yhteistyö voimavara, jota hyödyntämällä opiskelutulokset paranevat, kun ryhmän jäsenet tukevat toisiaan. Oppimista edistää oikea-aikainen palaute, joka jäsentää ja tukee oppimisprosessia. Myös opettaja tarvitsee palautetta opiskelijoilta voidakseen kehittää omaa opetustaan.

4.1. Osaamistarpeet ja kohderyhmät

Kansalaisopistokurssit ovat kaikille avoimia, mutta suunniteltu alueelliset ja kuntalaisten erityistarpeet huomioiden. Kurseille voi osallistua kuka tahansa iästä ja koulutustaustasta riippumatta. Kansalaisopistoissa järjestetään myös kehitysvammaisille suunnattuja erityisryhmiä. Väestörakenteen muuttuessa myös kohderyhmät muuttuvat ja syntyy uusia osaamistarpeita. Kansalaisopiston kurssiohjelma suunnitellaan vuosittain edellisten lukuvuosien pohjalta sekä kurssilaisilta, opettajilta ja yhteiskunnallisilta vaikuttajilta tulevien toiveiden, ideoiden ja vinkkien pohjalta. Tarpeiden tunnistaminen on sekä reaktiivista nykyisten tarpeiden huomioon ottamista, että proaktiivista tulevaisuuden ennakointia. Tietoa kerätään myös kyselyiden ja vertailukehittämisen avulla. Opetustarjonnassa olevien kurssien valintaan vaikuttavat opistojen ylläpitoluvat, laki vapaasta sivistystyöstä, paikalliset osaamistarpeet, opistojen arvot, opetusresurssien saatavuus, ainealojen opetussuunnitelmat, kysyntä, opiskelijoiden ja opettajien toiveet sekä kestävän elämäntavan mukaisen toiminnan periaatteet. Opistoissa on hyväksitty havaittuja ja suosittuja kursseja, jotka jatkuvat vuodesta toiseen. Ketterinä toimijoina opistot saavat uusia kursseja järjestettyä nopeallakin aikataululla. Lukuvuosittainen opetustuntien kokonaismäärä määrittyy valtionosuustuntien ja -rahoituksen kautta sekä ylläpitäjän tuen pohjalta.

4.2. Oppimiskäsitykset

Opettajien opetustoimintaan ja pedagogisiin valintoihin vaikuttavat heidän käsityksensä oppimisesta ja opetuksesta. Oppimiskäsitykset pohjautuvat ihmiskäsityksiin. Opettajan työtä ohjaavia oppimiskäsityksiä ovat mm. humanistinen, konstruktivistinen, kognitiivinen, behavioristinen ja kokemuksellinen oppimiskäsitys. Oppimiskäsitykset ohjaavat opettajien opetustoiminnan suunnittelua ja toteutusta.

Koillisopistoissa oppiminen on elinikäistä ja yhteisöllistä. Toiminta-alueiden asukkaita kannustetaan jatkuvaan läpi elämän tapahtuvaan oppimiseen. Yhteisöllinen oppiminen

Koillisopistojen arjessa mahdollistaa mm. osallistujia kiinnostavien kysymysten ja ilmiöiden tarkastelun sekä osallistujien omien kokemusten ja arjen toimintamallien hyödyntämisen. Lisäksi yhteisöllinen oppiminen tukee osallistujien mielipiteiden kuulemistä ja niiden reflektointia sekä opiskelijoiden osallistumista opetuksen, kurssin käytäntöjen ja arvioinnin suunnitteluun. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan opistojen toimintojen suunnitteluun ja kehittämiseen.

Opettajan ja henkilöstön rooli on ennen kaikkea oppimisprosessin ja arjen käytäntöjen ohjaaminen eli opiskelijoiden tukeminen tiedon haussa ja käytännön toiminnassa. Opettajan rooliin kuuluu välittäminen, vastuunkanto, vaikuttaminen ja verkottuminen sekä kyky toimia yhdessä. Opettaja on oppimista tukeva ohjaaja, joka motivoi, innostaa ja aktivoi opiskelijaa oppimaan sekä toimimaan muiden osaamisen kehittämisen edistäjänä. Sekä opettajan antama palaute että vertaispalaute muilta ryhmän jäseniltä tukevat opiskelijaa edistymisessään ja itse asettamiensa tavoitteiden saavuttamisessa. Yksilöllisten tavoitteiden huomiointi on tärkeää, mutta myös ryhmän ja kurssin yhteisiä osaamistavoitteita nostetaan esiin.

Opistojen opetus tukee ihmisten kykyä kasvaa ja kehittyä koko elinikänsä ajan eri taitojen saralla. Euroopan unionin määrittelemiä elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat viestintä äidinkielellä ja vierailla kielillä, matemaattis-luonnontieteellinen perusosaaminen, digitaaliset taidot, oppimistaidot, sosiaaliset taidot, kansalaistaidot, aloitekyky ja kulttuuritietoisuus. Elinikäinen oppiminen on jatkuvaa oppimista, mutta myös oman osaamisen, oppimistavan ja osaamistarpeiden tunnistamista. Itselle uusia tai tärkeitä taitoja oppimalla tai näitä taitoja päivittämällä ja ylläpitämällä säilytetään mielekäs elämänlaatu ja osallisuus yhteiskuntaan.

Opiskelijat sitoutuvat opiskeluun, kun toiminnan tavoite on selkeästi määritelty. Sitoutumista vahvistaa myös se, että opiskelijat voivat itse osallistua ja vaikuttaa tavoitteenasetteluun. Tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus ja kunnioitus opiskelijoiden kohtaamisessa ja myös opiskelijoiden keskinäisessä kanssakäymisessä synnyttää luottamuksellisen ilmapiirin opiskeluryhmään. Avoin, luottavainen ja rento ilmapiiri edesauttaa merkittävällä tavalla oppimista.

4.3. Opetustarjonta ja opetuksen suunnittelu

Koillisopistot tarjoavat monipuolisia koulutuspalveluita eri-ikäisten kuntalaisten tarpeisiin. Tarjonnoissa on vuosittain sekä opistojen perinteisiä kursseja että uusia kokeiluja. Tieto koulutustarpeista saadaan asiakaskyselyiden ja muiden palautteiden kautta. Kurssisuunnittelussa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet ja mahdollisuudet osallistua kursseille. Kursseja tarjotaan intensiivikursseina, viikonloppuisin, viikoittaisina kokoontumisina ja lyhytkursseina. Kursseja järjestetään lähi-, etä- ja hybridiopetuksena. Yksilö- ja pienryhmäopetusta on tarjolla valikoiduissa aineissa. Vuorotyöläisten on mahdollista hankkia vuorotyöläisen passi, joka oikeuttaa käymään eri kursseilla oman aikataulun mukaan. Koillisopistojen kurssisuunnittelutyön tavoitteena on mahdollisimman monipuolinen ja saavutettavissa oleva opetustarjonta. Opetusalojen tuntimääriä ja siten kurssien suunnittelua ohjaavat opiston henkilöstö- ja tilaresursseihin liittyvät tekijät kuten opettajien alueellinen saatavuus, erityisosaaminen, opistojen omat opetustilat ja vuokratilojen saatavuus sekä käytössä olevat välineet ja laitteet. Pedagogisesti perusteltujen syiden takia voidaan myös käynnistää joitakin ryhmiä alle vähimmäisosallistujamäärän.

Tilauuskoulutusta toteutetaan muun muassa kuntien henkilöstön ja yritysten tarpeisiin esimerkiksi ensiapu-, tulityö- ja työturvallisuuskortti sekä hygieniosaamis- ja matkailualan turvallisuuspassikoulutusten muodoissa. Opetustarjonnan lisäksi järjestetään näyttelyitä (kuvataide, käsityö, valokuvaus, kevätnäyttely), näytöksiä ja esityksiä (teatteri, tankoakrobatia, tanssiryhmät, musiikkiryhmät), teemapäiviä (Posion messut, kestävä elämäntavan viikko) sekä erilaisia oppimistapahtumia, kuten Koillisopistojen yhteisiä retkiä. Koillisopistojen opetusalat ovat:

4.4. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Kansalaisopistoissa tapahtuva tutkintoon johtamaton opiskelu rakentaa osallistujille monipuolista osaamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut tavoitteeksi, että vapaassa sivistystyössä (ml. kansalaisopistot) hankittu osaaminen tehtäisiin paremmin näkyväksi, jotta sitä voisi hyödyntää esimerkiksi tutkintotavoitteisessa koulutuksessa tai työelämässä. Osaamisen tunnistaminen tarkoittaa sitä, että opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen selvitetään. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen opiskelijan esittämien asiakirjojen ja muiden selvitysten perusteella, joita voivat olla esimerkiksi tutkintotodistukset, työtodistukset, osaamiskartoitukset, haastattelut tai muut menetelmät. Opiskelijan jo osoittamaa osaamista, joka vastaa suoritettavassa tutkinnossa edellytettyä osaamista tai ammattitaitoa, voidaan tunnustaa suoraan suoritettavaan tutkintoon (sisällyttäminen). Muissa tapauksissa arvioijat arvioivat osaamisen vastaavuutta ja ajantasaisuutta. Osaamisen vastaavuutta ja ajantasaisuutta voidaan arvioida opiskelijan toimittamista asiakirjoista ja muista selvityksistä. Apuna voi käyttää esimerkiksi haastatteluja ja portfolioita. Koulutuksen järjestäjä päättää osaamisen vastaavuuden ja ajantasaisuuden varmistamisen menettelytavoista. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on tärkeä periaate tämän päivän koulutuksessa. Aikaisemmin opittua tulee voida hyödyntää tulevilla oppimispolulla ja työelämässä, eikä ole tarkoituksenmukaista opiskella uudestaan jo opiskeltuja asioita.

Kansalaisopistossa hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen edistämiseksi Koillisopistoissa on otettu käyttöön osaamisperusteiset kurssikuvaukset. Se tarkoittaa opintojen kuvaamista yhteneväisellä mallilla siten, että niistä saa mahdollisimman tarkan ja oikean käsityksen opiskelijan osaamisesta kurssin suorittamisen jälkeen. Osaamisperusteisessa kuvaustavassa keskitytään opiskeltavan sisällön sijasta kuvaamaan opiskelijan osaamista. Kansalaisopistojen tehtävä kytkeytyy keskeisesti ihmisten monipuoliseen kehittämiseen, jolloin opiskelijaan ja opinnoissa saavutettuun osaamiseen keskittyvä lähestymistapa tavoitteiden kuvaamisessa sopii sille hyvin.

Vapaassa sivistystyössä hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista edistääkseen eduskunta on säätänyt lain, joka mahdollistaa 1.8.2021 alkaen kansalaisopistoissa hankitun osaamisen viemisen kansalliseen KOSKI-tietovarantoon. KOSKI on Opetushallituksen ylläpitämä koulutuksen opintosuoritus- ja tutkintotietoja sisältävä valtakunnallinen tietovaranto. Opintojen tietovarantoon viemisen edellytyksenä on, että kurssi on kuvattu osaamisperusteisesti, mitoitettu opintopisteinä ja arvioitu vähintään hyväksytty – hylätty -asteikolla. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kullekin tietovarantoon vietävälle kurssille on määritetty osaamistavoitteet, joiden pohjalta opiskelijan osaamisen arviointi tapahtuu. Suoritustietojen merkitseminen Koski-tietovarantoon edellyttää myös, että kurssikuvaus löytyy ePerusteet-palvelusta. ePerusteet-

palveluun on kirjattu kaikki opetussuunnitelmien, tutkintojen ja koulutusten perusteet sekä paikalliset opetussuunnitelmat ja tutkintojen toteutussuunnitelmat.

4.5. Osaamisperusteisuus, osaamistavoitteet ja arviointikriteerit

Osaamisperusteisuudessa periaatteena on, että osaamista voi hankkia monella eri tavalla ja sitä tulee voida arvioida eri yhteyksissä. Osaamisperusteisessa kuvaustavassa keskitytään opiskeltavan sisällön sijasta kuvaamaan, millaista osaamista opiskelijalle syntyy. Esimerkki sisältöpainotteisesta ja osaamisperusteisesta kuvauksesta: *Kurssilla opetellaan Word -tekstinkäsittelyohjelman käyttöä vs. Koulutuksen jälkeen opiskelija osaa käyttää Word -tekstinkäsittelyohjelman perustoimintoja.*

Osaamisperusteista kurssisuunnittelua toteutetaan siten, että kursseille määritellään osaamistavoitteet ja arviointikriteerit sekä tehdään kurssikuvaus, jossa kerrotaan kurssin sisällöistä, tavoitteista ja käytettävistä opetusmenetelmistä. Osaamistavoitteet ovat lista asioista, jotka jokaisen koulutuksen hyväksytysti suorittaneen on osattava. Koulutuksen osaamistavoitteet laaditaan aina minimitasolle. Koulutuksen hyväksytysti suorittaakseen opiskelijan on saavutettava kyseiset osaamistavoitteet. Minimitason osaamistavoitteiden laatimisella ja arvioinnilla huolehditaan siitä, että jokainen opiskelija, joka voi saada jakson hyväksytystä suorituksesta KOSKI-tietovarantomerkinnän, on saavuttanut ainakin tämän tason.

Hyvin kirjoitettu osaamistavoite sisältää:

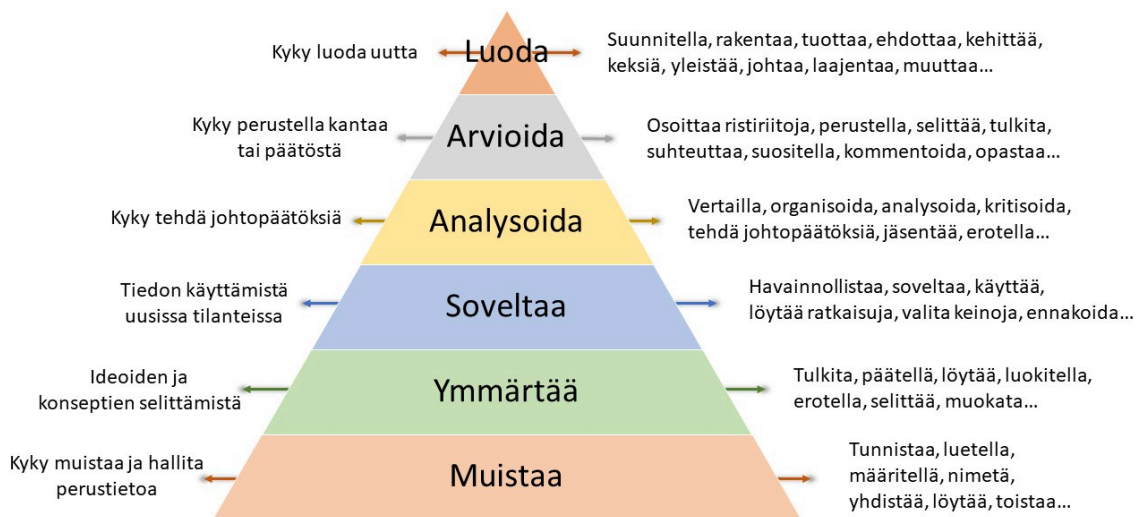
Verbin, joka kertoo mitä opiskelijan odotetaan pystyvän tekemään koulutuksen lopussa

Sanan tai sanoja, jotka ilmaisevat, minkä asian kanssa opiskelija on tekemisissä

Sanan tai sanoja, joita käytetään osoituksena siitä, että oppimista on saavutettu

Esimerkki kielikurssin osaamistavoitteesta: *Opiskelija osaa esittäytyä lyhyesti sekä kertoa omia perustietojaan ruotsin kielellä.*

Osaamistavoitteiden verbien määrittelyssä voi käyttää apuna Bloomin taksonomiaa (kuva 2 alla). Perustason kursseilla käytettävät verbit ovat lähinnä muistamisen ja ymmärtämisen kategorioista. Jatkokursseilla päästään monesti jo analysoimisen ja soveltamisen tasoille. Haastavimmilla kursseilla voidaan päästä jopa arvioimisen ja luomisen tasoon. Taksonomian mukaisten verbien käyttö havainnollistaa opiskelijalle kurssin tavoitteita paremmin kuin esimerkiksi pelkät verbit tietää, tuntee, osaa ja hallitsee sekä tekee kurssin arvioimisesta helpompaa.

Kuva 2 Bloomin taksonomia (Bloom ym. 1956. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals)

Osaamistavoitteet kuvaavat, mitä opiskelijan odotetaan osaavan koulutuksen suoritettuaan. Pyrkimyksenä on kuvata, mitä opiskelija tietää, ymmärtää tai kykenee tekemään oppimisen tuloksena. Osaamistavoitteet kuvaavat tavoiteltavaa tulosta. Ne kuvataan opiskelijan toimintana ja ne tulee ilmaista selkeästi ja yksinkertaisesti. Osaamistavoitteiden täytyy olla opiskelijoiden saavutettavissa ja niiden toteutumista on kyettävä arvioimaan.

Osaamistavoitteiden laatiminen lähtee liikkeelle koulutuksen keskeisten sisältöjen määrittelystä ja listaamisesta. Koulutuksen keskeiset sisällöt ovat asioita, jotka kaikkien opintojaksolle osallistuneiden pitäisi osata kurssin käymisen jälkeen. Koulutuksen osaamistavoitteet laaditaan aina minimitasolle ja koulutuksen suorittaakseen opiskelijan on saavutettava kyseiset osaamistavoitteet. Kurssilla voi kuitenkin oppia enemmän tai muutakin kuin mitä osaamistavoitteissa on kuvattu. Ihmisten oppiminen on yksilöllistä.

Arviointikriteereillä kuvataan millaista osaamista hyväksytty suoritus edellyttää. Osaamisen arviointi tapahtuu vertaamalla opiskelijan osaamista arviointikriteereihin. Osaamistavoitteet kuvaavat mitä pitää osata ja arviointikriteerit kertovat miten pitää osata.

5. Opetuksen toteutus

Koillisopistojen tavoitteena on laaja, monipuolinen ja korkeatasoinen opetustarjonta, joka tukee ihmisen kokonaisvaltaista kehittymistä. Tarjonta yltää alkeis- ja perustasojen kursseista pitkälle edistyneisiin opintoihin. Opetuksen toteutustavat vaihtelevat runsaasti kurssien sisällöistä ja tavoitteista sekä opettajan taidoista ja henkilökohtaisista mieltymyksistä riippuen. Opetuksessa pyritään hyödyntämään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä ja opetusmenetelmiä, jotka tukevat eri tavoilla oppivien opiskelijoiden opiskelua.

5.1. Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan laajasti erilaisia oppimiseen liittyviä fyysisiä ja virtuaalisia ympäristöjä sekä sosiaalisten suhteiden ja psyykkisten tekijöiden kokonaisuutta, joiden vaikutuspiirissä opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöihin kuuluvat myös opetusvälineet ja oppimateriaalit. Opetusta järjestetään toimintaan soveltuvissa tiloissa, joissa on otettu huomioon saavutettavuus, esteettömyys, kestävä elämäntapa, opettavien kurssien tarpeet sekä viihtyisyys- ja työturvallisuusnäkökohdat.

Opetusta toteutetaan ja laajennetaan tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen mm. verkkokursseina ja monimuoto-opetuksena. Verkko-opetuksen välineiden ja sähköisten alustojen avulla monipuolinen ryhmäopetus ja vuorovaikutus opettajan ja opiskelijoiden välillä mahdollistuvat joustavasti. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään itsekin oppimisessaan digivälineitä muun muassa tiedon hakuun ja tuottamiseen. Opetuksen ja oppimisen tukena käytetään monipuolisesti sähköisiä oppimisympäristöjä, tietoteknisiä välineitä ja sähköisiä materiaaleja.

Koillisopistoissa on turvallisia sosiaalisia oppimisympäristöjä, jotka ovat myönteisiä, ilmapiihiltään avoimia ja opettajan opetustyötä tukevia. Ne rohkaisevat opiskelijaa ja antavat hänelle mahdollisuuden työskennellä itsenäisesti sekä ryhmässä muiden kanssa. Fyysisinä oppimisympäristöinä pyritään hyödyntämään ensisijaisesti opistojen omia tiloja, kuntien hallinnoimia tiloja ja lähiluontoa. Virtuaalisina oppimisympäristöinä Koillisopistoilla on käytössä esimerkiksi Microsoft Teams, Google Classroom ja Zoom.

Asianmukaiset tekniset laitteet monipuolistavat oppimisympäristöä ja mahdollistavat uusia opetusmenetelmiä. Sähköisiä oppimisympäristöjä ja sovelluksia voi hyödyntää opetuksen eriyttämisessä ja elävöittämisessä. Ne tukevat opiskelijoiden aktiivisuutta, sosiaalista vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä monin tavoin. Sähköisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen on tärkeä mahdollisuus, mutta ei itse tarkoitus oppimistilanteissa (pl. etä- ja monimuotokurssit).

Pyrkimys aitoon ja moniaistiseen kokemukseen oppimistapahtumassa on monella kurssilla laajentanut oppimisympäristöjä luokkatilojen ulkopuolelle. Hyvin järjestettyinä erilaiset autenttiset oppimisympäristöt avaavat uusia mahdollisuuksia opiskelun laajentumiselle ilmiöpohjaiseen suuntaan. Tavoitteena on innostaa ja aktivoida osallistujia omaehtoiseen vastuunottoon oppimistapahtumassa.

5.2. Opetusmenetelmät

Opetuksen toteuttamis- ja työtavaksi valitaan kurssiin sopiva ja opiskelijan oppimista edistävä opetusmenetelmä. Erilaisilla opetusmenetelmillä opettaja organisoii, aktivoi ja motivoi opetusta. Opistoissa suositetaan monipuolisten opetusmenetelmien käyttöä oppimisen edistämiseksi. Käytettyjä opetusmenetelmiä ovat mm. tekemällä oppiminen, havainnollistaminen, aktivoivat menetelmät, ryhmätyöt, keskusteleva opetus, työpajat, portfoliotehtävät ja luennot. Hyvä opetusmenetelmä lisää oppijan motivaatiota ja antaa sekä opettajalle että oppijalle palautetta.

Opetusmenetelmien valintaan vaikuttavat kurssilaisten ikä, taso, oppimiskokemukset ja -tottumukset, motivaatio ja elämäntilanne. Ryhmien heterogeenisyys edellyttää opettajilta erilaisten pedagogisten ratkaisujen vaihtelevaa käyttöä. Opetus toteutetaan opettajan pedagogisilla ratkaisuilla ja yhdessä opiskelijoiden kanssa sovitulla menetelmillä. Lisäksi opettajan opetustyyli, valmiudet, kokeilunhalu ja kokemus erilaisista opetusmenetelmistä ohjaavat opetuksen toteuttamista. Onnistuneen opetusmenetelmän käyttö edellyttää, että opettaja tuntee käyttämänsä menetelmät omakseen. Käytettävien opetusmenetelmien valintaan vaikuttavat lisäksi opetettava aine, kurssin sisältö ja tavoitteet. Opetusmenetelmien vaihtelevuus ja tarkoituksenmukaisuus riippuu myös fyysisestä opetustilasta, ryhmän koosta ja ajasta.

Opiskelijoita kannustetaan itseohjautuvaan oppimiseen, oma-aloitteisuuteen, joustavuuteen ja vastuullisuuteen omasta opiskelusta ja oppimisesta. Itseohjautuva oppija ei työskentele yksin, vaan oppimista tapahtuu koko ajan sekä vuorovaikutuksessa muiden kurssilaisten että opettajan kanssa.

Turvallinen, hyväksyvä ja luottamuksellinen oppimisympäristö on oppimisen edellytys ja tärkeää, jotta yhteisöllinen oppiminen toteutuu. Opiskelijoiden on voitava turvallisesti jakaa ajatuksiaan ja tulla kuulluksi. Tavoitteena on, että opiskelijat ymmärtävät toistensa näkökantoja ja hyväksyvät erilaisuutta. Yhdessä työskennellessä jokainen jäsen vaikuttaa vuorovaikutustaidoillaan myös muiden oppimiseen.

5.3. Osaamisen osoittaminen ja arviointi

Kansalaisopistojen opetus ei ole tutkintotavoitteista, eikä kursseja lähtökohtaisesti arvioida numeroin tai arvosanoin. Koillisopistoissa opiskelijalla on kuitenkin mahdollisuus halutessaan osoittaa osaamisensa ja saada arviointi joistakin (erikseen mainituista) osaamisperusteisesti kuvatuista ja opintopisteytetyistä kursseista. Opiskelija voi ilmoittaa halukkuudestaan saada arviointi kurssi-ilmoittautumisen yhteydessä. **Arviointi tapahtuu hyväksytty – hylätty asteikolla.** Koulutuksen hyväksytysti suorittaakseen opiskelijalta vaaditaan osaamistavoitteiden saavuttamista. Osaamistavoitteet kirjoitetaan siten, että saavutettu osaaminen pystytään arvioimaan, testaamaan tai mittaamaan. Osaamisen arvioinnin päämääränä on arvioida, miten opiskelija osaa. Osaamisperusteinen arviointi on kriteeriperusteista eli opiskelijan osaamista verrataan osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Koulutuksen arvioinnissa mitataan aina osaamistavoitteiden saavuttamista. Arvioinnin tarjoamisen tarkoituksena on tukea osaamistavoitteiden saavuttamista sekä opiskelijan osaamisen tunnustamista formaalissa koulutuksessa ja työelämässä, ja tehdä kansalaisopistossa hankittua osaamista paremmin näkyväksi.

Osaamisen osoittamisessa opiskelija osoittaa osaamistaan etukäteen sovitulla tavalla. Opiskelija tuo näkyväksi, kuinka hyvin hän on saavuttanut kyseessä olevan koulutuksen osaamistavoitteet. Osaamisen osoittaminen voi muodostua yhdestä tai useammasta tuotoksesta tai toiminnasta. Osaamisperusteisuuden idean mukaisesti osaaminen tulisi arvioida heti, kun opiskelijan todetaan saavuttaneen osaamistavoitteet. Opiskelijalle voidaan antaa mahdollisuus vaikuttaa yksilölliseen osaamisen osoittamiseen tapaan, kun siitä sovitaan arvioijan kanssa etukäteen ja valittu tapa mahdollistaa osaamisen arvioinnin.

Osaamisen osoittamisen tavan valintaa ohjaavat koulutuksen osaamistavoitteet ja arviointikriteerit. Joissain tilanteissa on perusteltua käyttää useampaa osaamisen osoittamisen tapaa. Erilaisia osaamisen osoittamisen tapoja ovat esimerkiksi suullinen esitys, henkilökohtainen tai ryhmäkeskustelu, osaamisen "näyttö" autenttisessa tilanteessa tai arvioijan laatimat tehtävät ja testit. Opiskelija voi tuoda osaamistaan näkyväksi hyödyntämällä eri menetelmiä esimerkiksi kirjallisia dokumentteja, kehittelytyön tuotoksia, valmiita tuotteita, osaamisportfolioita, videoita tai animaatioita. Osaamisen osoittamista voi lisäksi täydentää dokumenteilla aiemmin hankitusta osaamisesta kuten pätevyys- tai kurssitodistuksilla tai osaamismerkillä.

Arvioinnin tehtävä on tukea opiskelijan oppimista. Luonteeltaan arviointi on oppimiseen kannustavaa, monipuolista, oikeudenmukaista ja eettisesti kestävää. Arviointi toimii myös opettajan työvälineenä, jonka avulla opintoryhmän, yksittäisen opiskelijan sekä myös opettajan

itsensä oppimista voidaan ymmärtää. Arvioinnin avulla opettaja saa tietoja ja havaintoja opiskelijan taidoista yksilöllisenä oppijana. Näiden perusteella hänen on mahdollista valita sopivia opetusmenetelmiä ja mitoittaa oppiainesta tilannekohtaisesti. Oppiminen on prosessi, jonka omaehtoinen hahmottaminen ja tiedostaminen helpottuu oikeanlaisen arvioinnin avulla. Arviointitiedon ja -kokemusten avulla tavoitteiden asettelu täsmentyy ja opiskelumotivaatio syntyy. Kehittävässä arvioinnissa vuorovaikutuksen tulisi olla mahdollisimman välitöntä, vuorovaikutuksen mielellään moniaistista ja avointa, jolloin prosessin kokonaistilanteen arviointi hyödyttäisi parhaiten kaikkia osapuolia. Arviointi ohjaa vahvasti niin opiskelijan oppimisprosessia, opiskelustrategioiden valintaa kuin osaamistavoitteiden saavuttamistakin.

Autenttinen arviointi on luonnollisissa ja käytännön tilanteissa tapahtuvaa arviointia, johon liittyy vahvasti myös opiskelijan itsearviointi. Autenttisen arvioinnin synonyyminä käytetäänkin opiskelijalähtöistä arviointia. Prosessina etenevässä osaamisen osoittamisessa arvioinnissa voi hyödyntää portfoliotyöskentelyä, jossa opiskelija tuo eri vaiheissa olevia tuotoksia arvioitavaksi. Autenttisessa arvioinnissa opiskelijan osaamisen tasoa arvioidaan siis oikeissa, käytännön tilanteissa.

Arviointikeskustelu on vuorovaikutteinen osaamisen osoittamisen tilanne. Arviointikeskustelussa arviointi kohdistuu laajasti jonkun asian tietämiseen ja ymmärtämiseen, soveltuu hyvin osaamisen osoittamisen täydentämiseen. Opiskelija voi tuoda osaamistaan esiin esimerkiksi suullisella esityksellä, tuotosten esittelyllä tai arvioijan esittämien kysymysten avulla. Arviointikeskustelu voi parhaimmillaan helpottaa opiskelijan kokemaa jännitystä ja lieventää arviointiin liittyvää valtasuhdetta. Lisäämällä vuorovaikutteisuutta arviointiin voidaan tukea erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita osoittamaan osaamista.

Itsearviointi opiskelija arvioi itse oman osaamisensa tasoa ja pohtii, miten hyvin on omasta mielestään saavuttanut osaamistavoitteet. Itsearviointi tuo näkyväksi yksilön persoonallista kasvua ja kehittymistä. Opiskelijan itsearviointi voidaan sisällyttää arviointikeskusteluun. Itsearviointi ei kehity ilman perehdytystä, siihen kannustamista ja harjoittelua. Sen toteutumisen edellytyksenä on, että opiskelijalla itsellään on käsitys kyseessä olevan koulutuksen sisällöstä ja osaamistavoitteista sekä hän pystyy vertaamaan osaamisensa tasoa arviointikriteereihin. Kun opiskelijat tekevät itsearviointia, se avaa samalla arvioijalle mahdollisuuden saada tärkeää tietoa opiskelijan osaamisen tasosta ja kyvystä säädellä oppimistaan.

Vertaisarviointi opiskelijat pääsevät osalliseksi arviointiprosessista. Opiskelijat arvioivat vertaistensa tuotoksia, osaamisen tasoa tai pohtivat asian merkitystä omalta kannaltaan. Vertaisarvioinnin avulla opiskelijat saavat monipuolista palautetta osaamisestaan ja samalla jokaisella on mahdollisuus pohtia kriittisesti omia tietojaan ja taitojaan. Opiskelijoiden aktiivisuuden myötä oppimisen laatu voi myös parantua. Vertaisarvioinnin aikana opiskelijat arvioivat toistensa tai vähintään yhden kanssaopiskelijan suorituksia ja samalla perehtyvät koulutuksen osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Arvioijan näkökulmasta vertaisarviointi voi tehostaa erityisesti monipuolisen palautteen antamisen yksittäiselle opiskelijalle isossa ryhmässä.

Opettaja valitsee, mahdollisuuksien mukaan opiskelijoiden kanssa, kullakin kurssilla käytettävät arviointimenetelmät kurssin osaamistavoitteiden mukaan. Opetustilanteet ovat ainutlaatuisia ja niissä kulloinkin käytettävien arviointimenetelmien valinta ja ajoitus edellyttävät opettajalta hyvää pedagogista ymmärrystä ja substanssiosaamista. Arviointi tapahtuu tilanteissa, joissa opiskelijan on mahdollista näyttää omaa osaamistaan. Hyvä osaamisen näytön / arvioinnin tilanne koostuu kolmesta osa-alueesta:

1. Teoria
2. Käytäntö
3. Reflektio

Kuvio 1 Osaamisen näytön osa-alueet

Kuvion 1 mukaisessa osaamisen näytössä opiskelija pääsee osoittamaan tietonsa, taitonsa ja kykynsä pohtia osaamistaan sekä valintojaan. Esimerkkejä eri tilanteisiin soveltuvista arviointimenetelmistä:

Tietäminen; muistamiseen perustuva, kyky pitää mielessä:

- Kirjoitelma
- Kirjallinen tai suullinen kysely/koe

Ymmärtäminen; kyky tulkita ja soveltaa opittua:

- Tutkielma
- Esitys
- Kirjareferaatti
- Osaamisportfolio
- Osaamispäiväkirja
- Reflektiivinen kirjoitelma omasta osaamisesta
- Vertaisarviointi
- Itsearviointi
- Arviointikeskustelu
- Ryhmäkeskustelu

Tekeminen; kyky käyttää opittuja taitoja, materiaaleja, menetelmiä:

- Autenttinen arviointi
- Jatkuva arviointi

- Näyttö
- Projektityöt
- Toiminta tapahtumissa
- Vertaisarviointi
- Lopputuloksen tai tuotteen arviointi
- Arviointikeskustelu
- Itsearviointi
- Osaamisportfolio

Arviointia tehdään myös taiteen perusopetuksessa, erilaisissa osaamiskorttikoulutuksissa (hygieniapassi, ea-kortti, järjestyksenvalvojakortti) sekä maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksissa, joissa arviointi perustuu kyseisten opintojen valtakunnallisiin opetussuunnitelmiin tai opetussuunnitelman suosituksiin. Myös suomen kielen intensiivikurssien opiskelijat saavat opinnoistaan todistuksen, jossa osaamista arvioidaan eurooppalaisen viitekehyksen mukaisella taitotasoasteikolla.

5.3.1. Opiskelijan oikeudet

Toteuttaessa osaamisen arviointia hyvällä ja selkeällä arviointiprosessilla sekä toimijoiden ajantasaisella osaamisella myös opiskelijoiden oikeudet toteutuvat. Toimintatavat ja ohjeet opiskelijan oikeuksien varmistamiseksi on hyvä suunnitella etukäteen. Niistä on myös tiedotettava opiskelijoille.

Mikäli tehdystä osaamisen arvioinnista seuraa opiskelijalle epäselvyyttä tai tunnetta epätasa-arvoisesta kohtelusta, oppilaitoksen vastuullisten toimijoiden tulee olla valmiita tarkistamaan tehtyjä arviointeja. Opiskelijalle tulee pystyä perustelemaan esimerkiksi hylätty arvosana.

Osaamiseen liittyvä vaje täytyy tulla selkeästi ymmärrettäväksi opiskelijalle. Opiskelijalla on oikeus pyytää selvitystä, jos näin ei tapahdu. Opiskelija voi pyytää rehtorilta arvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, edelleen aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

5.3.2. Opintojen laajuus ja rakenne

Kurssin vieminen ePerusteet-palveluun ja suoritustietojen vienti kansalliseen KOSKI-tietovarantoon edellyttää kurssin mitoittamista opintopisteinä. Yksi opintopiste vastaa noin 27 tunnin työpanosta, mutta vaatimustaso k.o. työpanoksessa saattaa vaihdella suurestikin riippuen opiskelijan valmiuksista ja aikaisemmasta osaamisesta. Arviointien yhteydessä kirjataan myös opintojen laajuus. On huomattava, että opintopisteet eivät kerro oppimisen tasosta. Opintopisteet mittaavat siis opiskelijan työn määrää, mutta eivät sen laatua. Tarvittavan työn määrä voi käytännössä vaihdella suurestikin opiskelijan valmiuksista ja aikaisemmasta osaamisesta riippuen. Kurssi voi rakentua lähi- ja etäopetuksen lisäksi myös itsenäisestä työskentelystä. Koillisopistoissa kurssit 0,5 opintopisteen tarkkuudella. Opintopisteyttämien helpottaa kansalaisopisto-opintojen hyväksilukua esimerkiksi jatko-opinnoissa. Opiskelijan työmäärän määrittämiseen on olemassa laskureita, joista yksi löytyy esimerkiksi Helsingin yliopiston verkkosivuilta:

<https://teaching.helsinki.fi/ohjeet/artikkeli/opiskelijan-tyomaaran-mitoitus-ja-opintopisteet>

5.3.3. Arvioinnin dokumentointi, suostumus ja suoritusmerkintä

Koulutuksen suoritustiedot tallennetaan Koski-tietovarantoon. Vapaatavoitteisten koulutusten osalta tietojen tallentamisen edellytyksenä on, että opiskelija suostuu tietojen tallentamiseen. Opiskelija antaa suostumuksensa tiedot tallentavalle oppilaitoksen ylläpitäjälle koulutuksen alkaessa. Suostumusta annettaessa opiskelijan henkilöllisyys tulee tarkistaa vahvan tunnistamisen tai henkilöllisyystodistuksen avulla. Mikäli opiskelija on alaikäinen suostumuksen antaa opiskelijan huoltaja. Suostumuksesta tulee käydä ilmi, että se on annettu vapaaehtoisesti (ilman painostusta tms.) ja nimenomaisesti (eli tarkasti tietylle kurssille) tietyn koulutuksen tietojen tallentamiseen. Oppilaitos säilyttää opiskelijan suostumuksen toistaiseksi. Opiskelijalla on oikeus perua suostumuksensa milloin tahansa. Opiskelija tekee perumisen itse opetushallituksen Oma Opintopolku -palvelun kautta.

Arvioinneista annetut arvosanat kirjataan ja tallennetaan seuraavin tiedoin: 1) koulutuksen nimi ja koulutuksen laajuus opintopisteinä, 2) koulutuksen päättymispäivä sekä osaamisen arviointi. Osaamisen arvioinnista syntyvää aineistoa ovat esimerkiksi arvioinnin kirjaamiseen käytetyt asiakirjat sekä osaamisen osoittamisen kirjalliset tai digitaaliset tuotokset tai esitykset. Oppilaitos voi päättää näiden aineistojen mahdollisesta säilyttämisestä. Opiskelija voi myös pyytää paperisen todistusasiakirjan opintosuorituksistaan, vaikka hän on antanut suostumuksen suoritustietojensa tallentamista tietovarantoon. Lisäksi kurssille osallistumisesta on jatkossakin mahdollista pyytää osallistumistodistus, johon ei tule arviointia.

6. Ainealakohtaiset opetussuunnitelmat

Koillisopistot tarjoavat monipuolisesti opetusta erilaisissa tieto-, taito-, taide- ja kieliaiaineissa. Ainealat muodostuvat oppiaineesta tai useammasta saman aihealueen oppiaineista. Kunkin ainealan tuntimäärät vaihtelevat vuosittain kuntien strategisten linjausten, opiston tavoitteiden ja kuntalaisten osaamistarpeiden mukaan. Tässä luvussa esitellään opistojen tämänhetkiset ainealat, joista opetustarjonta muodostuu ja esitellään kunkin ainealan opetuksen tavoitteet.

6.1. Kielet

Toiminta-ajatus

Kielten opetuksen tarkoituksena on tarjota opiskelijoille mahdollisuus toiminnalliseen kielitaidon hankkimiseen, kehittämiseen ja ylläpitämiseen elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Opiskelijat voivat laajentaa kielitaitoaan oman kiinnostuksensa pohjalta esimerkiksi työelämän tai matkailun tarpeisiin.

Tavoitteet

Opetuksen pääasiallisena tavoitteena on suullisen ja kirjallisen kielitaidon kehittäminen sekä kulttuuritietoisuuden lisääminen. Keskeinen tavoite on myös omien opiskelutaitojen kehittäminen sekä oman oppimistyylin ja vahvuuksien löytäminen. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään kieltä erityisesti suullisissa kommunikointitilanteissa, ja heitä ohjataan myös omatoimiseen opiskeluun ja erilaisten oppimismahdollisuuksien hyödyntämiseen.

Sisällöt

Koillisopistoissa on monipuolinen kielivalikoima, johon sisältyy myös harvinaisten kielten kursseja. Kielikursseja tarjotaan vuosittain useissa vieraissa kielissä ja suomen kielessä.

Toteutus

Opetuksessa käytetään monipuolisia työskentelytapoja ja opetusmenetelmiä sekä hyödynnetään ryhmän sisäistä vuorovaikutusta. Lähiopetuksen tukena käytetään sähköisiä oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä, joiden käyttö tukee myös kestävän elämäntavan tavoitteita. Samalla nykYTEknologia toimii kielenopettajien oman työn ja yhteistyön tukena. Lähiopetuksessa tärkeää on sosiaalisuus, yhteisöllisyys ja vuorovaikutteisuus, ja tästä syystä oppituntien rakenne painottuu pari- ja ryhmätyöskentelyyn. Opetuksessa painottuu toiminnallisuus ja tavoitteellisuus, vaikka opiskelu onkin pääsääntöisesti vapaatavoitteista.

Kurssitasot noudattavat eurooppalaisen (CEF) viitekehyksen taitotasoluokitusta. Opiskelijaa kannustetaan tavoitteelliseen kielen opiskeluun tarjoamalla tasolta toiselle eteneviä kursseja mahdollisuuksien mukaan myös harvinaisemmissa kielissä. Kursseja on tarjolla lähi- ja etäopetuksessa.

Yleiseurooppalaisen viitekehyksen taitotasoasteikko (A1-C2) on kuusiportainen kielen oppimisen, opetuksen ja arvioinnin yleiseurooppalainen kehys, joka mahdollistaa erilaisten tutkintojärjestelmien vertailun Euroopan Unionin alueella. Opistossa tarjottavien kielten kurssikuvauksissa on ilmoitettu mille taitotasolle kurssi on suunniteltu.

Kielten taitotasot

<p>A1-A2</p> <p>Alkeistaso</p> <p>Kehittyvä kielitaito</p>	<p>Ymmärtää lauseita ja usein käytettyjä ilmauksia, jotka liittyvät tavallisimpiin arkipäivän tarpeisiin: kaikkein keskeisin häntä itseään ja perhettä koskeva tieto, ostosten teko, paikallistieto, työ. Pystyy viestimään yksinkertaisissa ja rutiininomaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät yksinkertaista tiedonvaihtoa tutuista, jokapäiväisistä asioista. Pystyy kuvailemaan yksinkertaisesti omaa taustaansa, lähiympäristöään ja välittömiä tarpeitaan.</p>
<p>B1</p> <p>Peruskielitaito</p>	<p>Ymmärtää pääkohdat selkeistä yleiskielisistä viesteistä, joita esiintyy usein esimerkiksi työssä, koulussa ja vapaa-aikana. Selviytyy useimmista tilanteista matkustaessaan kohdekielillä alueilla. Pystyy tuottamaan yksinkertaista, johdonmukaista tekstiä tutuista tai itseään kiinnostavista aiheista. Pystyy kuvaamaan kokemuksia ja tapahtumia, unelmia, toiveita ja tavoitteita. Pystyy perustelemaan ja selittämään lyhyesti mielipiteitä ja suunnitelmia.</p>
<p>B2</p> <p>Itsenäinen kielitaito</p>	<p>Ymmärtää pääajatuksia konkreetteja ja abstrakteja aiheita käsittelevistä monitahoisista teksteistä, myös oman erityisalansa käsittelystä. Viestiminen on niin sujuvaa ja spontaania, että hän pystyy säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa ilman että se vaatii kummaltakaan osapuolelta ponnisteluja. Pystyy tuottamaan selkeää, yksityiskohtaista tekstiä hyvinkin erilaisista aiheista, esittämään mielipiteensä jostakin ajankohtaisesta asiasta ja selittämään eri vaihtoehtojen edut ja haitat.</p>
<p>C1</p> <p>Taitajan kielitaito</p>	<p>Ymmärtää erityyppisiä vaativia, pitkäköjiä tekstejä ja tunnistaa piilomerkityksiä. Pystyy esittämään ajatuksiaan sujuvasti ja spontaanisti ilman havaittavia vaikeuksia ilmausten löytämisessä. Käyttää kieltä joustavasti ja tehokkaasti sekä sosiaalisesti että myös opintoihin ja ammattiin liittyviin tarkoituksiin. Pystyy tuottamaan monimutkaisia aiheita käsittelevää selkeää, hyvin rakentunutta ja yksityiskohtia sisältävää tekstiä. Osaa jäsentää tekstiä ja edistää</p>

Kestävä elämäntapa

Kulttuurien välisen viestinnän taitojen kehittäminen liittyy kiinteästi opistojen kestävän elämäntavan tavoitteisiin kuten kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden lisäämiseen sekä kulttuurien välisen vuoropuhelun vahvistamiseen.

6.2. Käsityö

Toiminta-ajatus

Kädentaitojen kursseilla ylläpidetään ja kehitetään vahvaan osaamiseen perustuvaa suomalaista käsityö- ja muotoiluperinnettä. Kursseilla on mahdollisuus tutustua useaan käsityön ja muotoilun tekniikoihin, materiaaleihin, työvälineisiin sekä niiden historiaan ja tähän päivään.

Tavoitteet

Kädentaitojen ja muotoilun opetuksen tavoitteena on tukea opiskelijan käsityön ja muotoilun prosessia eli tuotteen ideointia, esteettistä ja teknistä suunnittelua, tuotteen valmistamista sekä prosessin ja tuotteen arviointia.

Sisällöt

Opistojen kädentaitojen ja muotoilun opetus ja oppiminen on kokonaisvaltainen yksilöllinen ja yhteisöllinen taitojen ja tietojen prosessi, joka sisältää ihmisen, teknologian ja ympäristön vuorovaikutusta. Toiminta tarjoaa monipuoliset, mielenkiintoiset ja korkeatasoiset mahdollisuudet käsityön eri osa-alueiden tuntemiseen ja oppimiseen. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään ja kehittämään monipuolisesti omia valmiuksiaan kuten luovuuttaan, esteettisiä valmiuksiaan, tietojaan ja motorisia taitojaan. Kädentaitojen osa-alueina ovat mm. ompelu, kudonta, lankatyö, kuviointi ja värjäys, puu- ja metallityö, verhoilu ja entisöinti, soitinrakennus, kirjansidonta ja paperityö, lasi-, muovi- ja luonnonmateriaalityöt.

Toteutus

Kädentaitojen ja muotoilun opetuksella vahvistetaan opiskelijan kognitiivisia taitoja kuten ajattelu- ja ongelmanratkaisutaitoja sekä opiskelijan kehollisia taitoja kuten käden ja silmän koordinoitaitaitoja, avaruudellista hahmottamista, näppäryyttä, tarkkuutta ja nopeutta. Opiskelijaa ohjataan taitojen ja tekniikoiden oppimiseen, hallintaan ja soveltamiseen sekä materiaalituntemukseen, työturvallisiin, ekologisiin ja eettisesti kestäviin valintoihin ja työmenetelmiin. Toiminnalla ylläpidetään ja luodaan uutta, elävää käsityökulttuuria sekä tutustutaan käsityön paikalliseen ja kansalliseen historiaan ja perintöön, vahvistetaan ymmärrystä omista juurista sekä omasta käsityökulttuuri-identiteetistä.

Kestävä elämäntapa

Opiskelu tukee myös kestävän elämäntavan periaatteiden toteutumista opetuksessa tukemalla suomalaisen käsityö- ja taideperinteen tuntemusta, jatkamista ja kehittämistä sekä ohjaamalla opiskelija arvostamaan kaikkien ryhmän jäsenten tuloksia ja työtapoja. Lisäksi

opetuksessa suositetaan kierrätysmateriaaleja ja pyritään raaka-aineiden tehokkaaseen käyttöön. Kansainvälisyys näkyy eri maiden taidesuuntausten ja käsityötekniikoiden opettamisena.

6.3. Liikunta ja hyvinvointi

Toiminta-ajatus

Koillisopistojen liikunnan ja tanssin ainealan opetus koostuu kuntoliikunnan ja hyvinvoinnin kurseista. Ohjattu liikunta tarjoaa virikkeitä ja vastapainoa kiireiselle arkielämälle. Lisäksi opiskelijoita kannustetaan säännöllisiin liikuntatottumuksiin ja sosiaaliseen yhdessäoloon. Liikunta kuuluu kaikille iästä, sukupuolesta, kunto- ja taitotasosta riippumatta. Liikunnan ilon löytäminen ja kokeminen kuuluu oleellisesti opistojen liikunnanopetukseen.

Hyvinvoinnin kursseilla tarjotaan välineitä kokonaisvaltaisen fyysisen ja henkisen terveyden edistämiseen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn. Kursseilla tarjotaan tietoa ja harjoitellaan turvallisia ja helposti omaksuttavia itsehoitomenetelmiä, jotka soveltuvat esimerkiksi stressin tai ryhtiongelmien lievittämiseen. Kuntalaisten kokonaisvaltainen hyvinvointi on tärkeä tavoite opistoille.

Tavoitteet

Liikuntaopetuksen tavoitteena on motivoida liikunnan pitkäaikaiseen harrastamiseen sekä antaa tietoa, taitoa ja valmiuksia omasta kunnosta ja hyvinvoinnista huolehtimiseen. Tiedollisen ja taidollisen oppimisen lisäksi tavoitteena on lisätä opiskelijoiden henkistä kasvua, persoonallisuuden kehittymistä ja tunteiden kokemista. Opiskelijoita kannustetaan löytämään ja säilyttämään elinikäinen liikunnallinen elämäntapa. Tavoitteena on tuottaa elämyksiä, kokemuksia ja onnistumisen iloa, joka lisää hyvinvointia ja motivoitumista harrastamiseen. Opiskelija on aktiivinen toimija, joka määrittelee tavoitteet omalle oppimiselleen.

Hyvinvointikurssien opetuksen tavoitteena on edistää opiskelijoiden terveellisiä elämäntapoja, henkistä hyvinvointia ja näiden tasapainoa sekä tukea ihmisten ja heidän läheistensä hyvinvoinnin parantamista ja ylläpitoa.

Sisällöt

Opistoissa järjestetään erilaisia ryhmäliikuntatunteja, lisensoituja konseptitunteja, peliryhmiä sekä joogia. Liikunnan kurssitarjonnalla pyritään tukemaan itsensä jatkuvaa kehittämistä ja itseohjautuvuutta sekä tukemaan elinikäistä oppimista ja aktiivisuutta. Hyvinvoinnin osa-alueen kursseilla perehdytään mm. terveystietoon kansanterveyden ja elämänlaadun näkökulmista sekä harjoitellaan itsehoidollisia menetelmiä esimerkiksi stressin lievittämiseen.

Toteutus

Opetuksessa voidaan painottaa eri asioita, kuten fyysisen kunnon osa-alueiden tai luovuuden ja ilmaisun kehittämistä, taitojen oppimista ja kertaamista tai virkistäytymistä ja rentoutumista. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia myös esiintymisiin ja niiden harjoitteluun. Erilaisten kursseilla käytävien menetelmien ja harjoitteiden avulla on mahdollista vahvistaa mielen ja kehon hyvinvointia sekä terveellisten valintojen tekemistä.

Kestävä elämäntapa

Kestävä elämäntapa näkyy kursseilla erityisesti terveyttä ylläpitävänä ja sairauksia ennalta ehkäisevänä toimintana, joka edistää liikkumisen kulttuuria, hyötyliikuntaa ja terveitä

elämäntapoja. Opistoissa on panostettu monipuolisiin kursseihin ja eri-ikäisen väestön liikuntaan. Liikunnan ja tanssin opetuksella pyritään vaikuttamaan ihmisen hyvinvointiin tukemalla fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä tiedollisen ja taidollisen oppimisen, positiivisten kokemusten ja sosiaalisten kontaktien avulla. Tarkoituksena on tarjota myönteisiä kokemuksia ja elämyksiä liikunnan parissa sekä tukea ja kannustaa opiskelijaa aktiiviseen elämäntapaan. Hyvinvointikurssit edistävät erityisesti sosiaalista kestävyyttä jakamalla tietoa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä aiheista sekä antamalla opiskelijoille konkreettisia työkaluja ja toimintamalleja, joiden avulla huolehtia terveydestään.

6.4. Musiikki

Toiminta-ajatus

Koillisopistojen musiikkikurssien tarkoituksena on tarjota kuntalaisille mahdollisuuksia eri musiikin muotojen oppimiseen. Kurssitarjonta pitää sisällään esimerkiksi yksin- ja ryhmälaulun kurseja, bändikurseja ja eri instrumenttien soittokurseja. Musiikin oppiminen ei riipu iästä. Opiskelijoita kannustetaan elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Tavoitteet

Koillisopistojen musiikinopetuksen tavoitteena on opiskelijan musiikillisen ymmärryksen kehittäminen ja laajentaminen, musiikillisten tietojen ja taitojen syventäminen ja elämyksellisyys. Musiikinopetuksen tarkoituksena on myös vahvistaa psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia paitsi musiikillisen oppimisen kautta, myös yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksen sekä onnistumisen kokemusten kautta. Musiikinopetuksen tavoitteena on tiedollisen ja taidollisen oppimisen ohessa lisätä henkistä kasvua, persoonallisuuden kehittymistä ja tunteiden kokemista. Elämyksellisyydellä ja onnistumisen ilolla lisätään hyvinvointia ja motivoitumista harrastamiseen.

Sisällöt

Koillisopistojen musiikin kurssit pitävät sisällään laulamista, eri instrumenttien soittamista, kuuntelemista ja musiikkiliikuntaa. Opistot tarjoavat myös musiikkileikkikoulutoimintaa alle kouluikäisille.

Toteutus

Musiikin opetusta järjestetään pienryhmä-, ryhmä- ja yksilöopetuksena. Musiikin opiskelu on pitkäjänteistä työtä ja taitojen oppiminen tapahtuu pikkuhiljaa. Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijan ikä, yksilölliset kehitystarpeet ja tavoitteet. Opiskelijalle pyritään antamaan myönteisiä onnistumisen kokemuksia ja motivoivaa kehittymistä tukevaa palautetta.

Kestävä elämäntapa

Kestävä elämäntapa on läsnä kaikessa musiikin opetuksessa. Opetuksessa pyritään käyttämään mahdollisimman paljon kirjoja ja verkko-opetusmateriaaleja, mikä vähentää kopioinnin tarvetta. Instrumentit (mm. kantele ja harmonikka) ja kappalevalinnat (esim. kansanlaulut, vanhat suomalaiset rallit ja balladit) vahvistavat omaa kulttuuri-identiteettiä. Kansainvälisillä soittimilla ja kappalevalinnoilla opitaan muiden maiden musiikkikulttuuria ja kulttuurien monimuotoisuutta. Osalla kursseista hyödynnetään yhteissoittimia ja peruskoulujen tai lukioden musiikkiluokkia.

6.4.1. Yksinlaulu, 2,5 op

Laulukurssi kaikille yksinlaulusta kiinnostuneille 15 vuotta ja vanhemmille opiskelijoille. Kurssilla opiskellaan laulua perehtyen oikeaoppiseen hengitystekniikkaan ja äänenmuodostukseen. Jokaiselle oppilaalle laaditaan oma henkilökohtainen lauluohjelmisto.

Osaamistavoitteet

Kurssin käytyään oppilas

- hahmottaa oikean hengitystekniikan tuoman avun lauluäänen tuottamiseen
- tunnistaa erilaisten tekstien vaativan erilaisia tulkintoja
- havaitsee kotiharjoittelun tärkeyden laulutaidon eteenpäin viemisessä

Arviointi

Arvioinnin kuvaus

Arvioidaan hyväksytty/hylätty.

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- Oppilas osaa kertoa, että rentous ja hengityksen sijoitus ovat osa hengitystekniikkaa ja oppilas pystyy ideaalioloissa hyödyntämään näitä omassa laulussaan
- Oppilas kykenee tutustumaan kappaleen tekstiin ja sen perusteella miettimään, miten kappale tulisi tulkita laulullisesti
- Oppilas harjoittelee kotona ja esittää huomioita omasta edistymisestään

6.4.2. Kuorokurssi, 3 op

Kuorokurssi yli 18 vuotiaille.

Harjoittelemme yksi- ja moniäänistä musiikkia kurssilaisten kanssa yhteistyössä sovittujen teemojen mukaan. Stemmat opetellaan huolellisesti harjoituksissa ja stemmat nauhoitetaan kotiharjoittelun tueksi. Kappaleet ovat pääosin suomenkielisiä. Kuoro esiintyy ja tekee mahdollisuuksien mukaan musiikkivierailuja.

Osaamistavoitteet

Kurssin käytyään oppilas

- tunnistaa eri stemmojen osuudet nuotista.
- tiedostaa kappaleiden tulkinnalliset eroavaisuudet
- osaa harjoitella omaa stemmaansa ja ymmärtää sen harjoittelun tärkeyden kokonaisuuden harjoittelun kannalta.

Arviointi

Arvioinnin kuvaus

Arvioidaan hyväksytty/hylätty.

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- Tunnistaa nuotista montako ääntä kappaleessa on
- Osaa löytää oman äänensä osuuden nuotista
- Osaa tutustua kappaleen sanoituksiin ja melodiaan
- Tiedostaa erilaisten sanoitusten ja sävellysten vaativan erilaisia tulkintoja

- Osaa hyödyntää joko omia musiikillisia taitojaan tai kuorossa annettua äänitettä oman stemmansa harjoitteluun ja on havainnut, että kotiharjoittelu auttaa oman stemman laulamissa kuoroharjoitusten aikana

6.4.3. Karaoke, 2,5 op

Kurssi on tarkoitettu kaikille laulamaan innostuneille. Harjoittelemme mikin käyttöä ja opimme karaokevideon mukana laulamista. Tutustumme erilaisiin versioihin kappaleista ja eri karaoke-ohjelmien toimintaan. Laulamme yksin ja yhdessä karaoketaustan kanssa.

Osaamistavoitteet

Kurssin käytyään oppilas

- tietää erilaisista karaokeohjelmista
- osaa pitää mikkiä oikein
- osaa arvostaa erilaisten esiintyjien vahvuuksia

Arviointi

Arvioinnin kuvaus

Arvioidaan hyväksytty/hylätty.

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- Oppilas osaa nimetä vähintään kaksi eri lähdettä karaokevideoille.
- Oppilaan laulu kuuluu kaiuttimesta ja mikki on sopivalla etäisyydellä suusta.
- Oppilas pystyy kuuntelemaan ja antamaan rakentavaa ja positiivista palautetta muille ryhmän jäsenille.

6.4.4. Kitara, 2 op

Kurssi on tarkoitettu kaikille kitaransoitosta kiinnostuneille. Kurssilla opiskellaan soittoa nuoteista ja sointumerkeistä. Lähdemme opiskelijan oman osaamisen ja mielenkiinnon pohjalta laajentamaan taitoja ja ohjelmistoa. Opiskelemme soittoa tabulatuuri-merkinnöistä sekä melodiakuvioita nuoteista ja hyödynnämme myös korvakuulosoittoa. Kappaleiden kautta käymme läpi myös musiikin teoriaa.

Osaamistavoitteet

Kurssin käytyään oppilas

- tunnistaa perustahtiosoitukset

Arviointi

Arvioinnin kuvaus

Arvioidaan hyväksytty/hylätty.

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- Oppilas osaa nimetä $\frac{3}{4}$ ja $\frac{4}{4}$ tahtilajit ja kertoa niiden eron
- Oppilas osaa kertoa kitaran kielten ja puuosien nimet

- Oppilas esittää ainakin opettajalle yhdessä valitun ja harjoitellun vähintään kolmen soinnun kappaleen.

6.4.5. Piano, 1,5 op

Alkeispianotunnit kaiken ikäisille. Opiskellaan perinteistä nuottikuvaa. Menetelminä myös korvakuulosoitto, improvisointi sekä sointumerkeistä soittaminen ja säestäminen. Musiikinteoria tulee samalla tutuksi. Musiikki valitaan oppilaan toiveiden mukaan opettajan kanssa yhdessä ja pianokoulukirjojen lisäksi kaikki musiikkityylit käyvät: klassinen, kansanlaulut, hengellinen, lastenmusiikki, iskelmät, pop jne. Kurssia käydessä on tärkeää, että oppilaalla on säännölliseen harjoitteluun käytettävissä oleva piano. Kotiharjoittelu on tärkeä osa harrastusta. Nuotteja saa opistolta, mutta oma kirja on hyödyksi. Mikäli kotoa löytyy alkeisnuottikirjoja, niitä voidaan hyödyntää tai opettajalta voi kysyä, mikä kirja olisi hyvä hankkia.

Osaamistavoitteet

Kurssin käytyään oppilas

- hahmottaa pianon osat ja tunnistaa nuottikuvasta musiikin merkkejä
- kappaleen tai laulun soittaminen alusta loppuun sujuu
- tunnistaa c-duurin nuotit viivastolta
- osaa ja erottaa perusrytmit ja -tahtilajit 3- ja 2- jakoinen
- tunnistaa kotiharjoittelun tärkeyden

Arviointi

Arvioinnin kuvaus

Arvioidaan hyväksytty/hylätty

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- Oppilas tuntee koskettimien nimet ja tietää pedaalit.
- Oppilas osaa nimetä mm. viivastolle nuotit keski-c:stä kaksiviivaiseen c:hen
- Oppilas tunnistaa ja pystyy toistamaan kahdeksasosan, kahdeksasosaparin, neljäsosan ja neljäsosatauon
- Oppilas on havainnut kotona harjoittelun edistävän osaamistaan ja lisäävän mahdollisuuksia edetä myös tunnilta.

6.4.6. Piano pitempään soittaneille, 2 op

Pianokurssi pidemmälle ehtineille oppilaille. Opiskelijan oman osaamisen ja mielenkiinnon pohjalta laajennetaan taitoja ja ohjelmistoa. Soitetaan sävellettyä ohjelmistoa, mahdollista säveltää omia kappaleita sekä hyödynnetään korvakuulosoittoa ja improvisointia. Tutustutaan vähintään yhteen musiikin aikakauteen tarkemmin. Kurssia käydessä on tärkeää, että oppilaalla on säännölliseen harjoitteluun käytettävissä oleva piano. Kotiharjoittelu on tärkeä osa harrastusta. Nuotteja saa opistolta, mutta oma kirja hyödyksi. Mikäli kotoa löytyy 2- tai 3- tason nuottikirjoja, niitä voidaan hyödyntää sekä oppilasta itseään kiinnostavia nuotteja/kirjoja.

Osaamistavoitteet

Kurssin käytyään oppilaan

- rytmien tunnistaminen ja hallinta lisääntyy
- piano-ohjelmisto laajenee ja yksilöllistyy

- yleinen musiikkitieto lisääntyy

Arviointi

Arvioinnin kuvaus

Arvioidaan hyväksytty/hylätty.

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- Oppilas tunnistaa harvinaisempia tahtilajeja kuten 7/8 ja pystyy soittamaan kappaleen, jossa tahtilaji vaihtuu vähintään kerran
- Oppilas tutustuu kappaleisiin omien soittoläksyjensä ulkopuolelta ja alkaa itsekin ehdottaa soitettavia kappaleita
- Oppilas osaa nimetä ainakin kolme säveltäjää ja kolme eri aikakautta

6.4.7. Piano (jatko), 1,5 op

Musiikki valitaan oppilaan toiveiden mukaan opettajan kanssa yhdessä ja pianokoulukirjojen lisäksi kaikki musiikkityylit käyvät: klassinen, kansanlaulut, hengellinen, lastenmusiikki, nykymusiikki, iskelmät, pop jne. Mahdollista myös sointumerkeistä säestäminen ja säveltäminen. Hyödynnämme korvakuulosoittoa ja improvisointia. Musiikinteoria tulee samalla tutuksi. Soittotunnin aika sovitaan opettajan kanssa ja sopivaa aikaa voi ehdottaa kaikkien saman opettajan pitämien pianokurssien ajoista.

Osaamistavoitteet

Opiskelija osaa

- Oppilas tunnistaa perustahtilajit
- Oppilas osaa vähintään yhden säestystavan sekä kolmijakoiseen että nelijakoiseen kappaleeseen
- Oppilas tunnistaa väliaikaiset ylennykset, alennukset ja palautukset
- Oppilas tunnistaa sävellajit kahteen ylennykseen asti
- Oppilas tunnistaa g- ja f- avaimen ja osaa tunnistaa nuotit viivastoilta

Arviointi

Arvioinnin kuvaus

Arvioidaan hyväksytty/hylätty.

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- Opiskelija tunnistaa $\frac{3}{4}$ ja $\frac{4}{4}$ ja C tahtilajimerkin
- Oppilas tietää mikä on ylennys- mikä alennus- ja mikä palautusmerkki
- Oppilas tietää mikä sävellaji on kyseessä, kun nuotissa on yksi tai kaksi ylennysmerkkiä
- Oppilas osaa nimetä nuotit g- ja f- avainviivastoille

6.4.8. Viulu, 1,5 op

Viulun alkeistunteja kaiken ikäisille. Opetus järjestetään yksityisopetuksena, minkä lisäksi yhteissoittoa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan soittotaidon karttuessa. Opetuksessa hyödynnetään eri viulukoulujen (esim. Suzuki, Color Strings, Pelle Pelikaani, Iloinen Viuluniekka) materiaaleja sekä muuta ohjelmistoa, tutustutaan eri aikakausien musiikkiin ja

opitaan musiikin hahmotusaineiden perusteita soittoharrastuksen tueksi. Taitotason mukaan hyödynnetään joko helpotettua tai tavallista nuottikuvaa. Harrastuksen alussa keskeistä on ergonomisten soittoasentojen rakentaminen viulu- ja jousikäteen, joita opetellaan niin erilaisten leikkien ja harjoitteiden kuin ohjelmiston harjoittelun yhteydessä. Esiintymisiä järjestetään mahdollisuuksien mukaan ja soittoharrastuksen kautta tuetaan positiivisen musiikkisuhteen kehittymistä. Soittoharrastus vaatii oman tai lainasoittimen ja jousen. Opettajan kanssa yhdessä valitaan sopiva olkatuki tai -tyyny. Näiden lisäksi perushankintoja ovat varakielet ja hartsi. Nuottimateriaalia on saatavilla opettajalta, joita varten on hyvä ostaa kansio. Kuitenkin myös joitain nuotteja on suositeltavaa ostaa omaksi. Harrastukseen kuuluu oleellisena osana kotona harjoittelu, joka suunnitellaan yksilöllisesti opettajan kanssa. Näin ollen myös harrastuksessa eteneminen on yksilöllistä.

Osaamistavoitteet

Oppilas

- harjoittelee ergonomisten soittoasentojen perusteita sekä molempien käsien perustekniikoita
- tunnistaa ja osaa soittaa perusrytmejä ja osaa asettaa viulun vapaakielten sävelet nuottiviivastolle sekä yhdistää ensimmäisen aseman sorminumeron nuottiviivaston säveleen
- harjoittelee intonaation kuuntelemista ja korjaamista sekä rakentaa harrastuksen kautta positiivista musiikkisuhdetta

Arviointi

Arvioinnin kuvaus

Arvioidaan hyväksytty/hylätty.

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- Opiskelija hallitsee soittoasennon ja tuottaa tasaisen ja soivan äänen.
- Opiskelija osaa korjata puhtautta.
- Osaa lukea sujuvasti kaikille viulunkielille kirjoitettuja nuotteja
- Ymmärtää koko-, puoli-, neljäsosa- ja kahdeksasosanuoitit ja tauot.

6.4.9. Harmonikka, 1,5 op

Kurssilla opitaan harmonikan soiton alkeita kaikenikäisille, tai syvennetään jo opittuja taitoja oppilaan oman tason mukaan. Opetuksessa käydään läpi soittimen rakenne, perusasioita, kuten esim. soittoasento, ja oikeaoppinen palkeen käyttö, musiikin teoriaa ja nuoteista lukua sekä säestystä sointumerkeistä. Oleellisin asia alkeissa on oikean ja vasemman käden eriaikaiset sormitukset, jossa vasen käsi säestää ja oikealla soitetaan melodia.

Osaamistavoitteet

Opetuksen tavoitteet:

- oppilas hahmottaa harmonikan osat ja tunnistaa nuottikuvasta musiikin merkkejä, esim. palkeenkääntömerkit
- Oikean ja vasemman käden eriaikainen soittaminen sujuu
- Kappaleen tai laulun soittaminen alusta loppuun sujuu
- Oppilas soittaa c-duuri asteikon diskanttipuolelta tunnistaa nuotit viivastolta
- Oppilas erottaa perusrytmit ja -tahtilajit: 3- ja 2- jakoinen

- Oppilas tunnistaa kotiharjoittelun tärkeyden

Arviointi

Arvioinnin kuvaus

Arvioidaan hyväksytty/hylätty

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- Oppilas tuntee harmonikan osat ja oikean soittoasennon
- Oppilas on oppinut oikean ja vasemman käden eriaikaisuuden, eli melodian soittamisen diskanttipuolelta ja säestämisen bassopuolelta
- Oppilas osaa soittaa diskanttipuolelta c-duuri asteikon
- Oppilas tunnistaa nuoteista 3- ja 2-jakoisen rytmien sekä nuottien aika-arvojen perusteet
- Oppilas on harjoitellut kotona riittävästi, joka on havaittavissa oppimisen edistymisenä

6.5. Kuvataide

Toiminta-ajatus

Kuvataiteiden opiskelu kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteena on kehittää monipuolisesti opiskelijoiden visuaalista ilmaisutaitoa, kokea yhdessä tekemisen iloa, tutustua väri-, sommittelu- ja materiaalioppeihin, kuvataiteen tekniikoihin, työvälineisiin ja ilmaisutapoihin sekä oppia taiteen historiasta. Tavoitteena on myös herkistyminen taiteen tekemiseen ja kokemiseen sekä ilo, halu, taito, uteliaisuus ja uskallus tulkita taidetta persoonallisesti. Tavoitteena on, että opiskelija opintojen myötä oppii ymmärtämään taiteen merkityksen omassa elämässään.

Sisällöt

Opiskelussa päähuomio kiinnittyy visuaalisen hahmottamiskyvyn kehittämiseen sekä ilmaisutekniikoiden ja -välineiden haltuunottoon ja harjaannuttamiseen. Oppimistapahtumassa on keskeistä omien kokemusten, ajatusten ja tunteiden pohdinta sekä niiden työstäminen kuvalliseen muotoon.

Toteutus

Kuvataiteiden opettaminen ja oppiminen on yksilöllinen ja yhteisöllinen taitojen ja tietojen kokonaisvaltainen prosessi, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus.

Kestävä elämäntapa

Kestävä elämäntapa näkyy Koillisopistojen taideopetuksessa esimerkiksi kierrätysmateriaalien hyödyntämisellä. Oman taiteellisen työskentelyn myötä opiskelija voi määrittää suhdettaan luontoon ja kulttuuriin sekä analysoi, tulkitsee ja kommentoi yhteiskunnallisia ilmiöitä.

6.6. Tanssi ja teatteri

Toiminta-ajatus

Tanssi tarjoaa virikkeitä ja vastapainoa kiireiselle arkielämälle. Lisäksi opiskelijoita kannustetaan säännöllisiin liikuntatottumuksiin ja sosiaaliseen yhdessäoloon. Tanssin opetus koostuu eri kulttuureista lähtöisin olevista yksilö- ja paritanssilajeista. Tanssiaineissa korostuvat myös itseilmaisun taidot. Teatterikursseilla opiskelija harjoittelee ajatustensa ja tunteidensa ilmaisemista teatterin keinoin tutustumalla teatteri-ilmaisun perusteisiin. Ilmaisullisen tekemisen tarve lähtee opiskelijan omasta motivaatiosta. Opiskelijalla itsellään on aktiivinen ja tietoinen rooli opiskelussa ja oppimisessa. Soveltavilla menetelmillä pyritään tarjoamaan työvälineitä rikastuttamaan osaamista työelämän puolella.

Tavoitteet

Tanssin ja teatterin opetuksen tavoitteena on tarjota mahdollisuuksia puheilmaisun ja teatterin harjoittamiseen sekä rohkaista opiskelijaa sanalliseen ja keholliseen itseilmaisuun. Kursseilta voi saada laajemminkin varmuutta ja kokemusta esillä olemiseen ja esiintymiseen sekä välineitä esimerkiksi esiintymisjännityksen hallitsemiseen. Tavoitteena on tarjota opiskelijalle mahdollisuus löytää oma persoonallinen tapa ilmasta itseään erilaisten harjoitteiden ja esitystentekoprosessien kautta.

Sisällöt

Kursseilla harjoitellaan erilaisia teatteritaitoja, kuten esiintyjyyden eri osa-alueita ja esiintymistaitoja (mm. puhetta, fyysistä ilmaisua) ja tuotetaan esitysten materiaaleja itse osana harjoitusprosessia. Tanssin kurssitarjonnassa on laaja kirjo perinteisemmistä tanssimuodoista ajankohtaisiin tanssisuuntauksiin.

Toteutus

Opiskelu on kokonaisvaltaista ja toiminnallista sekä moniaistista ja elämyksellistä. Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijan kulttuuritaustat, aiemmat kokemukset ja pyritään löytämään opiskelijan oma ilmaisuvoima ja -rohkeus. Oppiminen tapahtuu toiminnan, tekemisen ja ajattelun kautta. Tanssin opetus tarjoaa elämyksiä ja kokemuksia siitä, että tanssi on fyysistä, mutta myös luovaa toimintaa.

Kestävä elämäntapa

Esittävän taiteen kursseilla opiskelijat pääsevät osaksi klassikkonäytelmiä ja kehittävät uusia näytelmiä edistäen samalla kulttuurista kestävyyttä. Sosiaalinen kestävyys näkyy muun muassa osallistumisen mahdollisuutena ja hyvinvoinnin lisääntymisenä. Kursseilla hyödynnetään paljon kierrätysmateriaaleja lavastuksessa ja puvustuksessa. Tanssikursseilla edistetään myös fyysistä hyvinvointia tanssiharjoittelun avulla.

6.7. Tekniikka ja talous

Toiminta-ajatus

Nykyinen informaatioyhteiskunta edellyttää yhä useammalla elämän osa-alueella tietoteknistä osaamista. Kursseilla opetellaan hyödyntämään tietoteknisiä perustaitoja niin arkielämän päivittäisten asioiden hoidossa ja harrastuksissa kuin työelämän tarpeissakin.

Valokuvauskursseilla tarjotaan oppia laitteiden käyttöön ja kuvaustekniikkaan. Valokuvien käyttö on tärkeä taito nykyajan tietoyhteiskunnassa.

Tavoitteet

Tietotekniikan opetuksen tavoitteena on tarjonta kuntalaisille ensikosketus tieto- ja viestintätekniikan laitteisiin ja ohjelmiin sekä syventää jo opittua tietoteknistä osaamista. Opistojen tietotekniikan ja median opetus pyrkii osaltaan edistämään digitasa-arvoa, jotta puutteelliset teknologiataidot eivät kasvattaisi eriarvoistumista ja syrjäytymistä. Valokuvauskurssien tavoitteena on lisätä opiskelijoiden mahdollisuuksia oman ympäristön dokumentointiin ja muistojen luomiseen valokuvauksen avulla.

Sisällöt

Opetus tarjoaa myös mahdollisuuden päivittää osaamista tietotekniikan alan jatkuvasti kehittyessä. Valokuvauksen opetuksessa yhdistyvät teknisten ja taiteellisten taitojen harjoittelu yhdessä sekä pohjoisen Suomen luonnon arvostaminen osana opetusta. Ajallemme tyypillistä on monikanavainen mediaviestintä. Viestit välittyvät niin tekstinä, kuvana, äänenä kuin liikkeenäkin. Viestien ymmärtämiseen ja tuottamiseen tarvitaan monilukutaitoa, jota opisto pyrkii edistämään tarjoamalla opiskelijoille ajanmukaisia median ja tietotekniikan kursseja. Kurseilta opiskelija saa eväitä sekä työhön että vapaa-aikaan ja harrastuksiin.

Opetustarjonnan sisällöt ja välineet ovat monipuolisia ja ajankohtaisia. Samalla kun median uusia ilmiöitä käsitellään, historia pysyy opetustarjonnassa mukana ja antaa perspektiiviä. Välineisiin lukeutuvat mm. kamerat, mobiililaitteet ja erilaiset tietokoneet. Käsiteltävään sisältöön ja välineisiin vaikuttavat yhteiskunnallinen ja teknologinen tilanne sekä opiskelijoiden kiinnostukset ja tarpeet. Opiskelija saa kursseilla valmiuksia erilaisten viestien kriittiseen arviointiin ja tulkintaan. Monilukutaidon käsittely ei tapahdu erillisillä kursseilla, vaan ne integroituvat luontevana osana ainealan kurssien sisältöihin. Teknologian nopea kehittyminen edellyttää jatkuvaa uudistumista, ja median ja tietotekniikan opetustarjonnan sisältökokonaisuuden arviointi kuuluu keskeisesti jokaiseen lukukauteen. Tarjonta päivittyy asiakkaiden tarpeiden mukaan ja ajankohtaisten ilmiöiden sekä uusien ohjelmien ja palveluiden myötä.

Toteutus

Opetukseen kuuluu sekä teoriaa että soveltamista käytäntöön erilaisissa havainnollistavissa projekteissa ja harjoituksissa. Opetuksessa huomioidaan erilaiset yksilölliset tarpeet ja erilaiset tavat oppia. Opiskelijat saavat mielekkäitä ja mukavia oppimiskokemuksia, ja kannustaminen auttaa kehittämisessä. Oppiminen tapahtuu positiivisessa, avoimessa ilmapiirissä, ja yhteisillä kokemuksilla ja jaetulla tiedolla on tärkeä rooli. Palvelemme opiskelijoitamme tasa-arvoisesti ja kurssitarjonnassa huomioidaan eri asiakasryhmät kuten seniorit, nuoret aikuiset, työssäkäyvät ja työttömät, maahanmuuttajat ja liikuntarajoitteiset. Tieto- ja viestintäteknologiat tukevat myös muiden ainealojen opetusta. Ainealarajoja ylittävä opetustarjonta tuo lisäarvoa monelle kurssille ja sitä pyritään edistämään.

Kestävä elämäntapa

Opetuksessa kiinnitetään huomiota kestävän elämäntavan teemoihin kuten tietoturvaan ja laitteiden virransäästöominaisuuksiin sekä laatuun, korjaukseen ja ekologisiin valintoihin. Opetuksessa ja suunnittelussa huomioidaan ekologinen näkökohta. Kannustamme välttämään tarpeetonta energian kulutusta ja käyttämään sähköisiä opetusmateriaaleja. Lisääntyneet tietotekniset taidot edesauttavat ympäröivään yhteiskuntaan verkottumista ja edistävät sitä kautta sosiaalista kestävyyttä.

6.8. Yhteiskunta ja humanismi

Toiminta-ajatus

Yhteiskunnan ja humanismin ainealueeseen kuuluu monipuolinen valikoima erilaisia kursseja ja luentoja, jotka käsittelevät esimerkiksi sukututkimusta, paikallishistoriaa, politiikkaa sekä maailman tilaa ja kestävästä kehitystä, osakesijoittamista ja turvallista ajotaitoa. Kirjallisuuden kursseilla keskustellaan lukupiireissä ja harjoitellaan kirjoittamista. Psykologian kursseilla tutustutaan psyykkiseen toimintaan, johon kuuluvat niin mielen tapahtumat kuin ulkoinen käyttäytyminen. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkiseen toimintaan vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Kasvatuksen ainealueella opiskellaan ihmisen elämänkaaren aikana tapahtuvaan kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyviä seikkoja.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteena on herättää opiskelijan kiinnostusta yhteiskunnallisiin asioihin, vahvistaa ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta, kehittää yhteiskuntataitoja sekä edistää opiskelijan valmiuksia toimia vastuuntuntoisena ja aktiivisena kansalaisena. Tavoitteena on tarjota monipuolisesti opetusta yhteiskunnallisen tiedon, historian, kulttuurin, kirjallisuuden, filosofian, terveyden ja hyvinvoinnin, kodin ja puutarhan, luonnon ja ympäristön sekä liikenteen aloilta turvallisessa oppimistilanteessa, jossa voi tulla tutustumaan erilaisiin ei-tieteellisiin aiheisiin sekä luottamuksellisissa ryhmissä keskustelemaan itsetuntemukseen liittyvissä aiheissa. Lisäksi tavoitteena on itsetuntemuksen syventyminen ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen. Psykologian ja kasvatuksen kursseilla tavoitteena on oppia ymmärtämään ihmisten erilaisia käyttäytymis- ja oppimismalleja, joita voi sitten hyödyntää omassa elämässään.

Sisällöt

Tavoitteisiin pyritään tarjoamalla monipuolisesti tietoa ja taustoja ajankohtaisille ilmiöille sekä lisäämällä kulttuurista ymmärrystä. Kirjallisuuden kurssit pitävät sisällään lukupiirejä ja erilaisia kirjoituskursseja. Itsetuntemus, henkinen hyvinvointi ja oman mielen hoitaminen sisältyvät myös kurssien ohjelmaan.

Toteutus

Kursseilla yhdistyvät teoria ja käytännön harjoitukset. Myös osallistujien omille kysymyksille ja keskustelulle on tilaa. Osallistujia yhdistävät kokemukset ja niistä kumpuava vertaistuki ovat tärkeitä asioita kursseilla. Yksi tärkeistä tehtävistä on perehdyttää kuntalaisia paikkakunnan historiaan ja tutustuttaa heitä paikallisiin erityispiirteisiin sekä tukea kuntalaisten identiteetin syntymistä. Kurssien tarkoituksena on myös auttaa ymmärtämään yhteiskunnallisia ilmiöitä, tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kestävä elämäntapa

Yhteiskunnan toimintojen parempi ymmärtäminen lisää vaikutusmahdollisuuksia sekä osallistumishalukkuutta oman kunnan toimintaan lisäten siten sosiaalista kestävyyttä. Kestävästä kehitystä käsittelevät kurssit lisäävät kokonaisvaltaisesti kestävyys- ja elämäntapain eri osa-alueiden tuntemusta. Kirjallisuuden kursseilla tutustutaan eri lajeihin ja opitaan kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä. Tämä tukee kulttuurista kestävyyttä. Sijoittamiseen ja muuhun omaisuuden hoitoon keskittyvät kurssit edistävät taloudellista kestävyyttä. Psykologian ja kasvatuksen kursseille osallistuminen lisää ihmisen kykyä arvioida oman toimintansa perusteita ja arvojaan. Lisäksi opiskelijan kyky arvioida omaa jaksamistaan kehittyy. Psykologian ja kasvatuksen opinnot edistävät erityisesti sosiaalista kestävyyttä ja kestävä elämäntavan mukaisten arvojen toimintaa.

6.9. Luonto ja ympäristö

Toiminta-ajatus

Luonto- ja ympäristökurssien tavoitteena on tarjota ideoita sekä arjen hallintaa helpottavia käytännön tietoja ja taitoja. Luontokurssien tavoitteena on lisätä tietoa, tutustua luonnontieteen ilmiöihin ja omaan lähiympäristöön sekä antaa eväitä luonnossa liikkumisen.

Tavoitteet

Tavoitteena on ohjata opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta ja lähiympäristön hyvinvoinnista sekä tarjota vastapainoa ja elämyksiä arjen keskelle.

Sisällöt

Aiheina käsitellään myös ajankohtaisia ympäristökysymyksiä kuten ilmastonmuutosta, hiilineutraaliutta ja kestäviä elämäntapoja. Kotitalouskurssien opetuksen tarkoituksena on kehittää arjenhallinnan edellyttämiä tietoja, taitoja ja tiedonhankintaa.

Toteutus

Työskentely autenttisessa ympäristössä luonnossa. Yhdessä työskentely, vuorovaikutus muiden opiskelijoiden kanssa sekä ympäristön kanssa. Tekemisen prosessista saatava onnistuminen antavaa elämäniloa.

Kestävä elämäntapa

Ekologisuus on tärkeässä roolissa opetuksen eri osa-alueilla. Kursseilla panostetaan luonnon ja ympäristön hyvinvointiin ja kestävään hyödyntämiseen. Lisäksi tuodaan näkyväksi, miten globaalin ja paikallisen ympäristön eri ilmiöt vaikuttavat luontoon ja ympäristön hyvinvointiin.

6.10. Ruoka, juoma ja matkailu

Toiminta-ajatus

Ruoka, juoma ja matkailu -ainealueen kursseilla opiskelijat pääsevät tutustumaan omaan kulttuuriin sekä vieraisiin kulttuureihin erityisesti ruoka- ja juomakulttuurin avulla laittamalla itse maille tyypillistä ruokaa.

Tavoitteet

Ruoka, juoma ja matkailu ainealueen kurssien tavoitteena on monipuolistaa opiskelijoiden tietämystä maailman eri ruokakulttuureista. Lisäksi tavoitteena on oppia valmistamaan erilaisia ruokia ja tutustua eri maiden kulttuureihin.

Sisällöt

Ainealueen kursseilla opetellaan ruoanlaittoa sekä syömiseen ja juomiseen liittyvää tapakulttuuria. Lisäksi kursseihin kuuluvat myös muut matkailuun liittyvät kurssit.

Toteutus

Opetuksessa kannustetaan myös kurssisisällön niin salliessa terveelliseen ravitsemukseen ja ravitsemussuositusten noudattamiseen. Käytännön työskentelyssä tavoitteena on oppia käyttämään tuttuja raaka-aineita uusilla tavoilla, täysin uusien raaka-aineiden ja toimintatapojen oppiminen ja työturvallisuuden panostaminen.

Kestävä elämäntapa

Ekologisuus ja taloudellisuus ovat tärkeässä roolissa opetuksen eri osa-alueilla. Kurssien vaihtelevissa teemoissa huomioidaan aina erilaisten raaka-aineiden käyttäminen sekä satokausien hyödyntäminen, uusiin raaka-aineisiin ja toimintatapoihin tutustuminen, aikaisemmin opittujen asioiden kertaus ja sujuva ryhmätyöskentely. Kansainvälisiin ruokakulttuureihin tutustutaan monipuolisesti. Kotimaista ruokakulttuuria käsitellään sekä trendien että perinteiden kautta. Kotitalouden kurssia järjestetään ruoanlaiton lisäksi muista kotitalouden aiheista, kuten puhtaanapidosta ja vaatehuollosta.

6.11. Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetuksesta on säädetty erikseen kansallisessa taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

7. Opiston toiminnan arviointi ja kehittäminen

Kansalaisopistoilla on lakiin perustuva velvollisuus arvioida omaa toimintaansa. Vapaata sivistystyötä ohjaavassa lainsäädännössä edellytetään, että koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin tarkoituksena on tukea kansalaisopiston toiminnan kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä. Koillisopistot tekevät jatkuvasti yhteistyötä opistojen sisällä ja ulkopuolisten tahojen kanssa. Kursseja ja tapahtumia suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään sekä ainealan, että opetusaineen sisällä. Myös toimisto- ja hallintotehtävissä olevat henkilöt ovat mukana kehittämistyössä. Opiston näkökulmasta toiminnan kehittämisessä tarvitaan säännöllistä itsearviointia ja palvelujen käyttäjien sekä muiden tahojen suorittamaa arviointia.

Opetustoiminnan onnistumista arvioidaan Koillisopistoissa asiakas- ja henkilöstökyselyiden avulla, joista saatuja tuloksia hyödynnetään uuden kehittämisessä ja suunnittelussa. Opistojen toiminnasta on mahdollista antaa palautetta. Palautteet huomioidaan kehittämisessä. Kehittääkseen toimintaansa Koillisopistot osallistuvat vapaan sivistystyön verkostojen ja aikuiskoulutustahojen järjestämään toimintaan ja koulutuksiin. Lisäksi Koillisopistot tekevät yhteistyötä muun muassa kurssien järjestämisessä, opetustarjonnan suunnittelussa ja hanketyössä. Kehittämistyöhön kuuluu myös henkilöstön osaamisen kartuttaminen. Koillisopistot järjestävät henkilöstöilleen yhteisiä koulutuksia. Opistojen hankkeiden puitteissa tuetaan henkilöstön koulutuksiin osallistumista.

Opistot tekevät yhteistyötä eri paikallistoimijoiden kanssa. Kuusamon kansalaisopisto tekee yhteistyötä kansanopiston ja kesäyliopiston kanssa koko ajan. Myös kaupunkien liikuntatoimien kanssa tehdään yhteistyötä keskustellen, mitä toiveita on tullut esille ja kumman on ne järkevämpi toteuttaa. Posion kansalaisopisto tekee yhteistyötä mm. Posion kunnan koulukeskuksen, paikallisten yritysten, järjestöjen ja yhdistysten, Lapin opistopiirin, Koillisopistojen, Meri-Pohjolan opistopiirin ja Kansalaisopiston liiton kanssa.

8. Liitteet

Osaamisperusteisen kurssin suunnittelulomake opettajalle

Kurssin nimi + taso	Alkeet, alkeisjatko, jatko, edistyneet Kielet: Taitotaso A1-C2 Esimerkiksi: <i>Kitaransoiton alkeet, Espanjan puhekurssi B2</i>
Kurssin numero	
Opettajan nimi	
Ajankohta (pvm, klo)	
Kesto ja laajuus (kokoontumiskerrat / tunnit / op)	Esim. 9 x 2 h (syksy), 13 x 2 h (kevät) 1 oppitunti = 45 min. 1 opintopiste = 27 h Opintopistelaskuri
Paikka / Oppimisympäristö	Tilatoivomus, luokka / sali (nimi) Etäopetus (teams, zoom, meet)
Kurssikuvaus Kohderyhmä: Kenelle kurssi on tarkoitettu? Mitä kurssilla opiskellaan? Miten kurssilla opiskellaan?	Kuvaus, jota voi käyttää esim. esitteessä. Kerro lyhyesti kurssin sisällöistä ja tavoitteista, opetusmenetelmistä ja tarvittavasta ennakko-osaamisesta. Esim: <i>Kitaransoiton alkeet. Helppojen kitarakappaleiden soittoa pima-näppäilytekniikalla ja säestystä komppaamalla sointumerkeistä opettajan ohjauksessa. Soitettavat kappaleet opettajan ja opiskelijoiden valintojen mukaan. Lisäksi opiskellaan musiikin teoriaa. Ei vaadi aikaisempaa osaamista.</i>
Osaamistavoitteet (tehdään aina)	Arviointikriteerit (tehdään, jos kurssista voi saada arvioinnin)
Osaamistavoitteet kuvaavat niitä osa-alueita, joista kurssikokonaisuus muodostuu. Kertoo, mitä opiskelija osaa kurssin käytyään / suoritettuaan 1–5 tavoitetta per kurssi Osaamistavoitteet kertovat mitä opiskelija osaa Ohjeita osaamistavoitteiden laatimiseen	Opiskelija saa hyväksytyn arvosanan osoitettuaan osaamisensa kaikissa osaamistavoitteissa arviointikriteereiden osoittamalla tavalla. Arviointikriteerit kuvaavat niitä käytännön asioita, joista osaamistavoitteet muodostuvat. Arviointikriteerien tehtävä on helpottaa arviointia ja osaamisen osoittamista. Yksi osaamistavoite voi pitää sisällään yhden tai useampia arviointikriteereitä Osaamistavoitteet kertovat miten opiskelija osaa

Esimerkkejä		Esimerkkejä	
Opiskelija:		Opiskelija:	
<ul style="list-style-type: none"> osaa digikuvauksen perusteet 		<ul style="list-style-type: none"> tuntee järjestelmäkameransa perusfunktiot osaa nimetä kuvaukseen liittyvät perustermit osaa tehdä kameran perushuollon 	
<ul style="list-style-type: none"> osaa valokuvailmaisun perusteet 		<ul style="list-style-type: none"> osaa sommitella kuvattavan kohteen hyödyntämällä symmetrian periaatteita osaa sommitella kuvattavan kohteen rajauksen avulla osaa sommitella kuvattavan kohteen päälinjojen periaatteita noudattaen 	
<ul style="list-style-type: none"> tulkitsee yksinkertaisia englanninkielisiä lauseita 		<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija osaa kertoa äidinkielellään yksinkertaisten kirjoitettujen ja puhuttujen englanninkielisten lauseiden sisältöjä 	
<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa Suomen yleisimmät kalalajit 		<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija osaa nimetä Suomen yleisimmät kalalajit 	
<ul style="list-style-type: none"> osaa joogan yleisimmät asanat 		<ul style="list-style-type: none"> Opiskelija osaa nimetä joogan yleisimmät asanat Opiskelija osaa tehdä joogan yleisimmät asanat 	
Suoritusmerkintä ja kurssin arviointi		<p>Tarjotaanko kurssilla mahdollisuutta suoritusmerkintään?</p> <p>Opiskelija ilmoittaa kurssin alussa halukkuutensa suoritusmerkintään.</p> <p>Opettaja päättää kurssin arviointimenetelmistä ja suorittaa arvioinnin</p> <p>Arvioidaan osaamistavoitteiden saavuttamista hyväksytty – hylätty -asteikolla.</p> <p>Opiskelijalle on annettava mahdollisuus itsearviointiin sekä osaamisen uusimiseen, jos osaamisen arviointi on hylätty.</p> <p>Linkki arviointioppaaseen</p>	
Kestävän elämäntapa		<p>Miten kurssilla toteutetaan kestävää elämäntapaa? (ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys)</p>	

	Esim. Kierrätysmateriaalien käyttö, vieraista kulttuureista oppiminen, raaka-aineiden tehokas hyödyntäminen ja hyvinvoinnin lisääminen
Lisätietoja Oppimateriaali ja välineet	Esim: mitä omia tarvikkeita/välineitä kurssille tarvitaan, millainen vaatetus liikuntakursseilla Linkki Koillisopistojen opetussuunnitelmaan

Liite ohjeita arviointiin

- Kaikkia opiskelijoita ei arvioida, vaan opiskelija voi halutessaan kurssi-ilmoittautumisen yhteydessä pyytää arviointia sellaiselta kurssilta, jolla arviointia tarjotaan.
- Kurssien arviointi tapahtuu hyväksytty – hylätty -asteikolla.
- Opiskelijan osaamista arvioidaan aina suhteessa kurssin osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin.
- Opettaja valitsee kurssiin ja osaamistavoitteisiin sopivat arviointimenetelmät ja osaamisen näyttämisen menetelmät. Menetelmät ja arviointikriteerit on hyvä käydä läpi myös opiskelijan kanssa ennen arvioinnin toteuttamista.
- Hyvin suunnitellussa näytössä on mahdollista arvioida opiskelijan tietoja, taitoja sekä kykyä reflektoida osaamisen kehittymistä.
- Opas osaamisperusteiseen arviointiin vapaassa sivistystyössä: <https://eperusteet.opintopolku.fi/beta/#/fi/opas/7396550/tiedot>

Liite ohjeita kestävän elämäntavan huomioimiseen suunnittelussa

Kestävyyden edistäminen on osa kansalaisopistojen lakisääteistä tehtävää. Kursseja ja opetusta suunnitellessa on hyvä miettiä myös kestävän elämäntavan eri osa-alueita ja miten niitä voisi toteuttaa luontevana osana kurssin muuta toimintaa. Monilla kursseilla toimitaan kestävän elämäntavan periaatteiden mukaan jo nyt. Opetussuunnitelmaan kirjaaminen tekee kestävyyden näkyvämmäksi osaksi opistojen toimintaa ja mahdollistaa opettajille kokonaisvaltaisemman kuvan muodostumisen kestävyyden eri osa-alueista. Kestävyys koostuu ekologisesta, taloudellisesta, kulttuurisesta ja sosiaalisesta kestävydestä sekä arvoista.

Ekologista kestävyyttä voi kursseilla edistää tekemällä ympäristöystävällisiä hankintoja, säästämällä materiaaleja, vettä ja energiaa, uudelleenkäyttämällä kierrättämällä ja lajittelemalla, hyödyntämällä vähäpäästöisiä liikkumistapoja sekä huolehtimalla ympäristölle vaarallisten aineiden turvallisesta käsittelystä ja säilytyksestä. Esimerkiksi käsityökursseilla voidaan käyttää kierrätysmateriaaleja ja ruokakursseilla käyttää lähellä tuotettuja raaka-aineita.

Taloudellista kestävyyttä voi edistää välineiden huoltamisella, korjaamalla ja kunnostamalla välineitä uuden hankkimisen sijaan, lisäämällä tilojen käyttöä pitämällä kursseja esim. koulujen tiloissa, optimoimalla kuljetuksia, hankkimalla laadukkaita välineitä, joilla on pitkä elinkaari ja

hankkimalla reilun kaupan tuotteita. Materiaalien ja energian säästäminen ovat ekologisuuden lisäksi myös taloudellista kestävyyttä. Esimerkiksi käsitoissa opitaan välttämään hukkaa hyödyntämällä materiaaleja tehokkaasti, mikä on taloudellista kestävyyttä.

Sosiaalista kestävyyttä voi kursseilla edistää tekemällä opiskeluympäristöstä turvallisen, terveellisen, viihtyisän ja esteettömän, huolehtimalla omasta ja opiskelijoiden hyvinvoinnista, terveydestä ja jaksamisesta, kohtelemalla opiskelijoita tasapuolisesti, ehkäisemällä syrjintää ja syrjäytymistä, lisäämällä avoimuutta ja verkottumisen mahdollisuuksia sekä tekemällä eettisiä, turvallisia ja terveellisiä hankintoja. Esimerkiksi kurssin yhteiset kahvihetket tai jutustelutuokiot ennen opetusta tai sen jälkeen edistävät sosiaalista kestävyyttä.

Kulttuurista kestävyyttä edistetään kansalaisopistoissa opettamalla historiallisesti ja kulttuurisesti merkittäviä tietoja ja taitoja, vaalimalla paikallisia tapoja ja perinteitä sekä tutustumalla muihin kulttuureihin esimerkiksi kielten, ruoanlaiton ja tanssin kursseilla. Esimerkiksi kertominen opeteltavan taidon tai tiedon historiasta ja merkityksestä edistää kulttuurista kestävyyttä.

Kestävyteen kannustavaa arvokasvatusta tapahtuu myös opistoissa, kun opiskelijoita kannustetaan ja ohjataan luonnon ja elämän kunnioittamiseen, kohtuullisuuteen ja taloudellisuuteen, oikeudenmukaisuuteen, henkisen ja fyysisen terveyden ylläpitämiseen, yhdenvertaisuuteen ja moniarvoisuuteen. Arvokasvatus toteutuu parhaiten opettajan esimerkin avulla, kun kursseilla tehdään tietoisesti kestäviä valintoja ja niistä kerrotaan opiskelijoille.